

ÚJ KELET

..... Izraeli magyar nyelvű független lap

külföldi
& itthoni
HÍREK

„NYÁR LESZ TEHÁT, TÜNDÖKLŐ ÉS MELEG: ÖRÖMÖM ÉDES CINKOSA.” (Paul Verlaine)
Szünidő és jégnyalóka, fesztivál, sátorozás, jegeskávés és „gyümileves” – nyugágyba az aggodalmakkal!

Nyári muri

Szabadnapunk ugyan nincs, de az élet mégiscsak szintisza vakáció – ez a biztos jele, hogy ránk szakadt a nyár. Francia, orosz, amerikai, zsidó és nem zsidó turisták és a hőségtől kába helyiek andalognak az árnyas városi sétányokon, és hevernek a tengerparton, ki „mic tapuzim”, ki egy Goldstar sör kíséretében. Visszavonhatatlanul tombol a hőség, és ezt napi három tusolás sem enyhíti. Annál pedig, ha nincs „mazgan”, csak egy rosszabb van: a moziktól a színházakon át a buszokig, minden létező helyiséget nagyjából 6°C fokosra hűtenek le Izraelben. Nem csoda, hogy még Netanjahu is Budapestre menekült a kánikula elől. Ám bármennyit is panaszkodunk: a világ legjobb sportolói utaztak ide a zsidó olimpiának becézett Maccabi játékokra, és a hőség ellenére taroltak a magyar-

jaink; a tel-avivi meleg büszkeség hetében több mint félmillióan masiroztak ez egyenlő jogokért, az itélkezésmentes szerelmet ünnepeve. A legmerészebb 11.000 ember pedig a „Midburn” sivatagi fesztiválon még egy lapát forró szentet rakott a tűzre, majd tetőtől talpig sárga homokkal borított autókkal és jóleső hógutával tértek vissza. A nagyik a Fülöp-szigeteki „metapeletekkel” korzóznak a kikötőben, a jesivába igyekvő jeruzsálemi gyerekek rezzenéstelen arccal viselik ugyanazt a kabátot, amit decemberben hordtak, kis és nagy családok cikáznak a Jordán folyón evezve, és „giveret Rotschild”-ok spa-la-láznak Ein Gedi wellness fürdőjében. Szerencsére szerzőinkről ebben a hónapban sem csak a víz dől – nyáriás, könnyed, olvasmányos Új Keletet hozott a forró szél.

1945 – A film

EGY PERCCSEL A SOA UTÁN

Több mint fél évszázada ez a magyar történelem egyik legféltettebb titka. Nem beszélnek róla – de ki is beszélne, sajnos egyre kevesebben vannak, akik ott voltak, akik megélték a soá végének nagy tragédiáját, azt, amikor a zsidók visszatértek.

Török Ferenc filmjében pedig még csak nem is igazán jönnek vissza – vagy legalábbis nem azok, akiket olyan készségesen búcsúztatott el a falu népe, akiknek a vagyonát már másnap széthordták a jó szomszédok. Ezek a zsidók csak árulni jönnek, de a fekete kabát, a kalap ugyanaz. Az emlékek felélednek – és ráadásul pont rosszkor, a polgármester fiának az esküvője van épp aznap. De a történelem az bizony ilyen kellemetlen – mindig rosszkor kezd el kísérteni...

A Török Ferencsel készült interjú az 17. oldalon olvasható.

Netanjahu – A budapesti turné

BIBIHEZ MINDENKINEK VAN EGY-KÉT SZAVA

A nyári diplomáciai uborkaszegzonban egy régen várt és mégis ellentmondásosan fogadott esemény borzolta fel a kedélyeket. Netanjahu budapesti látogatása kapcsán magasra csaptak

az indulatok, szinte mindenki megszólalt pro vagy kontra. Lapunkban most igyekszünk körbejárni és bemutatni az álláspontokat és a tanulságokat.

Cikkeink a 4. oldaltól

FOTÓ: BENYAMIN NETANYAHU FACEBOOK CHAM TZACH

A TARTALOMBÓL:

Most még könnyebb Új Kelethez jutni
részletek a 3. oldalon

LMBTQ ügy magyarul, zsidóként
Kanicsár Ádám
a CEU konferenciájáról (9. o.)

Mr. UN Watch szenvedélye az igazság
Weisz Edit interjúja (10. o.)

Beatles és Taglit túra
Kristóf Juli egy régi nyárról (15. o.)

Lea néni példátlan élete
Ligeti Zsuzsi Schnapp Leáról mesél (19. o.)

Legifjabb szerzőnk még nincs hatéves
Simmel Ádám verse (20. o.)

Testi-lelki wellness top 5 Izraelben
Steiner Kristóftól (21. o.)

Narendra Modi Izraelben

ELŐSZÖR JÁRT ITT INDIAI VEZETŐ

Izrael és India huszonöt évvel ezelőtt vette fel egymással a diplomáciai kapcsolatokat, de indiai kormányfő még sohasem járt Jeruzsálemben. Az izraeli média szerint főként azért nem, mert tartottak egy ilyen látogatásnak az arab világra és saját muzulmán kisebbségükre gyakorolt hatásától. Az utóbbi években azonban a közel-keleti politikai átrendeződés nyomán a palesztinok ügye sokat veszített jelentőségéből, Izrael és a mérsékelt szunnita arab államok vezetése komolyan közelített egymáshoz, és ez lehetővé tette az indiai kapcsolatok szorosabbra fűzését is.

„Látogatásom az egymás iránti elkötelezettséget tükrözi, úttörő utazás – hangsúlyozta az Izraellel erős és rugalmas partneri viszony kialakítását céljával megjelölő Narendra Modi indiai miniszterelnök. A közös gazdasági virágzás elősegítése mellett összefogunk a társadalmaink biztonságát veszélyeztető olyan fenyegetésekkel szemben is, mint a terrorizmus” – tette hozzá a politikus.

„Szertjük Indiát. Csodáljuk kultúráját, történelmét, demokráciáját és elkötelezettségét a fejlődés mellett” – emelte ki Benjamin Netanjahu miniszterelnök, aki kivételesen szinte végig Modi társával szegődött annak negyvennyolc órás izraeli tartózkodása idejére.

Sivan Erush

Nyert az 1945

JAD VASEM DÍJAS A MAGYAR FILM

Török Ferenc 1945 című alkotása nyerte el a holokausztal kapcsolatos művészi alkotásoknak járó Avner Salev Jad Vase m elnöki díjat a júliusban zajló 31. Jeruzsálemi Filmfesztiválon.

A film 1945 augusztusának egy napját mutatja be egy magyar vidéki kisvárosban, ahová váratlanul két holokauszt-túlélő érkezik, felbolygatva az ott élők lelkiismeretét, eszükbe juttatva az elhurcolt zsidók etulajdonított vagyonának kérését.

A filmet korábban a Háárec című újság kulturális melléklete is kiemelte a fesztivál mezőnyéből, kiváló alkotásnak nevezve azt. Az elismerést a jeruzsálemi Cinemateque-ban személyesen vette át a rendező. A díjazott filmet, amelynek forgatókönyvét Szántó T. Gábor és Török Ferenc közösen készítette Szántó T. Gábor azonos című elbeszéléséből, háromszor vetítették telt házzal a fesztivál idején.

(A rendezővel készített interjúnk a 17. oldalon olvasható.)

Sivan Erush

Rekord a Templom-hegyen

TÖBB MINT 1000 ZSIDÓ LÁTOGATÓ TISÁ BEÁVKOR

Rekordot állított fel az az 1263 zsidó, aki meglátogatta a szent helyet, a tisa beávi bójt alkalmából, a két Szentély megsemmisítésére gyászal emlékezzen a Nyugati-falnál. Ez az első alkalom az 1967-es hatnapos háború óta, hogy a zsidó látogatók száma meghaladta az ezret.

A reggeli órákban több száz ember állt a Mugrabi kapu mellett, ami az egyetlen, nem-muzulmánok számára nyitva álló bejárat a Templom-hegy felé. A zsidó látogatóknak azonosító okmányt kellett felmutatniuk a hegyhez vezető rámpára belépve, majd fémdetektoros biztonsági ellenőrzésen estek át, és hátrahagyták az imakönyveket, vallási tárgyakat és izraeli zászlókat – ezek tiltott tárgyak a hegyen. A kapuhoz vezető rámpán tisztek tájékoztatták a látogatókat a szabályokról, beleértve az imádkozás és a lehajolás tilalmait.

Izrael szfárdi főrabijja, Jichak Josef, aki ellenzi a zsidók látogatását a Templom-hegyen, elmondta, hogy „A látogatók meggyalázzák a hely szentségét, különösen a Szentély megsemmisítésének napján.” Hozzátette, hogy a Templom-hegy látogatása a zsidó törvénykezés, a halacháa szerint tilos.

A helyszín a közelmúltbeli feszültségek középpontjában áll, miután Izrael telepítette azokat a fémdetektorokat, amelyeket később eltávolított, amikor két izraeli rendőrt muzulmán terroristák megöltek.

Kilenc zsidó látogatót távolítottak el a helyszínről a szabálysértés miatt; három

Turistarekord Izraelben

KÖZEL 2 MILLIÓ LÁTOGATÓ

Az ország történetének legjobb első fel- évét zárta a turisztikai iparág: a január–júniusi időszakban összesen 1,74 millióan, a tavalyinál 26 százalékkal többen látogattak Izraelbe. Az idegenforgalom összesen mintegy 9,4 milliárd sékel bevételt generált – derült ki az idegenforgalmi minisztérium legfrissebb jelentéséből.

Különösen a Kínából érkező turisták száma bővült 2017 első felében: a tavalyi év azonos időszakához képest mintegy 76 százalékkal több kínai állampolgár látogatott Izraelbe – közölte a minisztérium a statisztikai hivatal adatait idézve.

Oroszországból 30 százalékkal, míg az Izraelbe látogató turisták legnagyobb hányadát adó Egyesült Államokból 20 százalékkal többen utaztak az év első hat hónapjában az országba, mint tavaly ilyenkor.

A Yariv Levin vezette idegenforgalmi minisztérium előrejelzése alapján az idei második felévben további rekordok dőlhetnek meg.

zsidót és egy muzulmán támadás miatt tartóztattak le a rendőrök.

„A válságnak vége, de több és sokkal veszélyesebb válság fog kitörni az állandó izraeli jogsértések miatt.” - figyelmeztetett A-Szafadi, jordán külügyminiszter. „Ez fog történni, ha Izrael nem tépi ki gyökereitől a viták forrásait, a megszállás helyén marad és Kelet-Jeruzsálem nem válik szuverén Palesztinává, az 1967-es határokon belül.”

Az Al Aksza-, és a Szikla-mecsetek muzulmán fennhatóság alatt állnak, zsidók látogathatják, de nem imádkozhatnak.

„Meg kell védenünk az Al-Aksza mecsetet és Palesztinát!” - mondta Mevlut Cavusoglu, az OIC soros elnök Törökország külügyminisztere, megismételve a Recep Tajip Erdogan török elnök által néhány nappal ezelőtti felszólítását: „Minden muzulmán látogasson el Jeruzsálembe!”

forrás: Jeditot Ahronot

Védett város lett Hebron

AZ ISZRAELI VEZETÉS TILTAKOZIK

Hebronban mintegy 200 ezer palesztin és néhány száz izraeli telepes él, utóbbiak egy katonailag védett enklávéban, egy mindkét vallás számára szent helynek számító barlangrendszer tetején. A barlangrendszer a zsidók a Pátriárkák Sirjának, a muzulmánok pedig Ibrahim Mecsetjének nevezik.

Az izraeli vezetők szerint az UNESCO döntése, amellyel iszlámnak minősítette a várost, tagadja a zsidók 4000 éves jelenlétét.

„Kiábrándító és szégyenletes, ahogy az UNESCO újra és újra megtagadja a történelmet és eltorzítja a valóságot, hogy tudatosan szolgálja azokat, akik le akarják törölni a zsidó államot a térhárítástól. Izrael mindaddig nem fog ismét együttműködni az UNESCO-val, amíg szakmai szervezet helyett politikai fegyvernek használják” – nyilatkozta Naftali Bennet oktatási miniszter, az UNESCO izraeli bizottságának elnöke.

külföldi & itthoni HÍREK

Gabaj a munkapárt élén

MEGLEPETÉS AZ ÜZLETEMBER GYŐZELME

Az ellenzéki szociáldemokrata párt előválasztásának második fordulójában a politika világában csak néhány éve megjelent ötvenéves üzletember, Avi Gabaj meglepetésre legyőzte gyakorlott politikus társát, Amír Peracet a pártelnökségre folyó küzdelemben.

Gabaj fiatalabb korában a Likud pártot támogatta, majd tavaly májusig a centrista Kulánú párt politikusa és környezetvédelmi minisztere volt. Amikor Benjamin Netanjahu miniszterelnök bejelentette a kormány kibővítését a Jisraél Beténu (Izrael a Hazánk) nevű jobboldali ultranacionalista párttal és kinevezte védelmi miniszterre a pártot vezető Avigdor Libermant, akkor tiltakozással elhagyta a kormányt és a koalícióban maradó pártját. Mintegy fél évvel ezelőtt csatlakozott a szociáldemokrata Munkapárthoz.

Gabaj az izraeli média szerint elsősorban közvetlen, barátságos természetével szerzett híveket a Munkapárt soraiban. Választási kampányában számos alkalommal közölte, hogy Jichák Rabin örökösnek tekinti magát, és azt ígérte, hogy képes lesz átcsábítani a Munkapárthoz a hagyományos Likud-szavazókat is a következő parlamenti választásokon.

Avi Gabaj egyszerű, nyolcgyermekes, Jeruzsálemben letelepedett marokkói bevándorlócsalád hetedik gyermeke, aki a héber egyetemen szerzett közgazdasági diplomát. Egykori felettesei és munkatársai szerint rendkívül körültekintő és alapos vezető, aki a Bezeq élén jelentős magánvagyonot szerzett.

Olmert szabad

16 HÓNAPIG VOLT BÖRTÖNBEN

A politikust család elönszerezésért, megvesztegetésért és az igazságszolgáltatás munkájának akadályozásáért ítélték huszonhét hónapos börtönbüntetésre, de június végén a kegyelmi bizottság úgy döntött, hogy tizenhat és fél hónap letöltése után hazamehet.

Ehud Olmert 2006 és 2009 között volt Izrael kormányfője, büntetésének letöltését tavaly februárban kezdte meg a Ben Gurion repülőtér közelében, Ramlében lévő Maszjájhu börtön különszármában. Büntetésének elengedett utolsó harmadában a volt kormányfő szabadsága korlátozott maradt: kéthetente jelentkeznie kell a körzeti rendőroros, és nem hagyhatja el Izraelt. 2018 májusáig, szabadulásának eredeti időpontjáig két jótékonykodással foglalkozó civil szervezetben önkéntes munkát is kell végeznie, de munkája keretei között nem foglalkozhat adománygyűjtéssel.

Elakadt a telefonreform

NETANJAHU IS HIBÁZTATJÁK

Júliusban került napvilágra az izraeli állam főellenőr különjelentése, melyben felhívta a figyelmet a lelassított kommunikációs reformra, a monopóliumokkal rendelkező Bezeq telekommunikációs nagyvállalatnak adott gyanús állami kedvezményekre, és Benjámin Netanjahumak ebben távközlési miniszterként játszott szerepére.

A korábbi reformtervek szerint lehetővé kellett volna tenni, hogy a Bezeq versenytársai is használják és árulják a vállalat internetes infrastruktúráját, de ez mindaddig csak részben történt meg. Ráadásul más cégeket is be kellett volna engedni a vezetékös telefonok piacára, de ezt a 2015–2017 között Netanjahu által vezérelt távközlési minisztérium mindaddig késleltette. A minisztérium a közérdek ellenében akadályozta a verseny megszületését, a fogyasztók pórul jártak, miközben a Bezeqnek egyre több ügyfele lett – állítja Jozsef Sapira állami főellenőr.

A rendőrség nyomozást folytat a Bezeq főrészesényese, Saul Elovics (a miniszterelnök közeli ismerőse) és más vezetői ellen pénzügyi és egyéb szabálytalanságok miatt. A nyomozás keretében eskü alatt hallgatták ki Slomó Filbert, a minisztérium 2015 és 2017 közötti igazgatóját, akit Benjámin Netanjahu nevezett ki, miután elbocsátotta Filber elődjét, a reformot szivügyének tekintő Avi Bergert. A szakembert azzal vádolják, hogy a minisztérium igazgatójaként Elovics javára hozott döntéseket.

FOTO: WIKIPEDIA, ISZRAELINFO, MITI, FACEBOOK

Top 10-ben a reptér

NÉPSZERŰ AZ ÚJ TERMINÁL

A New York-i Travel+Leisure utazási magazin olvasói minden évben értékelik a nemzetközi reptereket az elérhetőség, az épületegyüttes designja, a check-in gördülékenységé, a biztonsági előírások, az ételkínálat és a vásárlási lehetőségek alapján.

A TOP 10-es lista első helyén immár ötödik alkalommal a szingapúri Changi reptér végzett 90/100-as értékeléssel. A tel-avivi Ben Gurion reptér idén két helyről visszaesett a 2016-os előkelő 6. helyről. Az utasok 79/100-as értékelést adtak az évente 18 millió utast kiszolgáló, 2004-ben átadott modern 3-as terminálra és a benne működő szolgáltatásokra. A magazin ugyancsak közzétette Afrika és a Közel-Kelet legjobb városainak listáját, itt Jeruzsálem a második helyre került. A térség legjobb szállodáit rangsoroló listában a jeruzsálemi Waldorf Astoria a második, a Tel Aviv-i Norman Hotel a 7. helyen végzett.

Sivan Erush

A kibucok reneszánsza

ÚJRA VONZÓ A FIATALABB KOROSZTÁLYOK SZÁMÁRA

A 80-as években komoly pénzügyi és egzisztenciális válsággal küzdő kibucok életében mostanában komoly változások mennek végbe. Míg korábban sok helyütt az elvándorló fiatalok miatt kiesett jövőrelelem pótlására a kibuc házait bérbe adták, mára a legtöbb helyen megszűnt a „társult státusz”, a kibucok újra teljes jogú lakókkal népesülnek be. A várólisták egyre hosszabbak, van ahol két-három évig is eltart mire a család megkezdheti a próbaidőt.

Sok kibuc egyszerűen nem tud több tagot fogadni, és ez nem csak az ország központi részén elhelyezkedő, gazdag kibucok problémája. A fiatalabb generáció visszatérése a kibucokba különösen Izrael periferiáira jellemző, ahol még mindig van hely és a megélhetési költségek alacsonyabbak.

„Még ha az ország mind a 270 kibuca nem is mutat hasonlóan dinamikus növekedést, azért mindenhol megindult a be- és visszatelepülés, ellentétben az elmúlt évtizedek elvándorlási hullámaival” – mondta a kibucmozgalom főtitkára, Nir Meir. Tapasztalata szerint a három évtizede még gazdasági problémákkal küzdő kibucok mára sokkal attraktívabb életformát tudnak nyújtani, mint korábban. A tagok zöld környezetben töltik hétköznapjaikat, az oktatás színvonala kiváló. A korábbi években a kibucokra jellemző közös tulajdon, az egyenlő bé-

rek és a gyermekek közösségi nevelése ma már nem szokványos, de a kibucok továbbra is elkötelezettek a közösség és a kölcsönös felelősségvállalás mellett.

Az új lakók zöme kibucban nőtt fel, majd néhány év kinti élet után tér haza a saját vagy választott közösségébe. Korábban csak azok az extagok tértek visszra a kibucba, akik nem boldogultak a kinti világban. Mára ez teljesen megváltozott, a legtöbben a közösségi élet ereje és egy jobb életminőség vágya miatt térnek vissza. A dinamikus fejlődést jelzi, hogy a Savuot előestéjén szokásos újszülött-bemutatóskor idén több mint 3000 egy évnél fiatalabb kibucbábát számoáltak össze.

Az országra jellemző lakhatási válság természetesen a kibucokat is elérte, sok ezer férőhely hiányzik. „Sokkal több tagot vehetnének fel, ha csökkenne az építési engedélyekkel kapcsolatos állami bürokrácia” – nyilatkozta Meir. A Maagan Mi-cha-el kibuc, amely kifogyott a beépíthető földterületekből, nemrég úgy döntött, hogy a kertes házak helyett egy hatemeletes lakóházat épít az új tagok számára. Meir szerint ez a megközelítés nem ideális, de jobb, mint megtagadni az új lakosok felvételét. Nir Meir arra számít, hogy az ország központjában elhelyezkedő kibucok valószínűleg hamarosan hasonló lépésre szánják el magukat.

Sivan Erush

Növekszik az eladósodás

HÁZTARTÁSONKÉNT ÁTLAG 200 EZER SÉKELNYI HITEL

A magas foglalkoztatási ráta, az életszínvonal növekedése magával hozta a hitelállományok aggasztó növekedését is. Az elmúlt három évben 23 százalékkal nőtt az izraeli háztartások eladósodása; a helyzet hasonlatos a 2008-as amerikai jelzáloghitel-válságot megelőző időszakhoz – figyelmeztetett nemrég a Kneszet pénzügyi bizottsága.

Joel Naveh, a pénzügyminisztérium fő közzgazdása szerint az izraeliek egyre többet fogyasztanak, az életszínvonal folyamatosan emelkedik, de a jólétet általában különböző kölcsönökből finanszírozzák, főleg az alacsonyabb jövedelemkategóriába tartozók. Az izraeli jelzálogkölcsönök és egyéb hitelek összértéke meghaladja az 504 milliárd sékelt, ez azt jelenti, hogy a mintegy 2,5 millió izraeli háztartás mindegyike átlag 200 ezer sékel tartozást halmozott fel.

Örvendetes a tény – jegyzi meg Naveh, hogy az utóbbi években a tartós fogyasztási cikkek, például autók, hűtőszekrények, mosogatógépek, mosógépek stb. vásárlá-

sa a magas foglalkoztatási biztonság miatt az alacsonyabb jövedelmű háztartásokban is felgyorsult, ez az életszínvonal növekedését tükrözi. Aggodalomra inkább az ad okot, hogy a fogyasztás bővülése jórészt kölcsönök segítségével történt, és mára hasonló helyzet alakult ki, mint az Egyesült Államokban a 2008-as másodlagos jelzálogpiaci válság idején.

A vezető közzgazdász arra figyelmeztetett, hogy 2016-ban a lakossági hitelek 7,5%-kal nőttek, míg a nem lakás célú hitelek 9%-kal bővültek. A háztartási hitelek aránya a 2009–2013-as csökkenő periódust követően az utóbbi három évben dinamikusan növekszik, az eladósodás nemükése egyre intenzívebb. Szakemberek szerint ebben közrejátszik az is, hogy a bankok mellett a nyugdíjalapok is beléptek a jó megtérüléssel dolgozó hitelezési piacra és egyre agresszívabban ösztönzik a hitelfelvételt. Boldogboldogtan nagyobb előzetes vizsgálat nélkül kölcsönhöz juthat, mindössze egy hitelkártyára van szüksége.

Új Kelet újság – mindig közel vagyunk!

Juttassuk el együtt még több helyre az Új Keletet! Ha elfogyott az izraeli lelőhelyeken, az Önhöz közeli újságosnál, kioszkban, vagy Steimatzky könyvesboltban rendelhet! Rendszerez vásárlási szándékát jelezze a kasszájánál, és a következő lapszámunk már kedvez lelőhelyére érkezik. Budapestén a Bálint ház felújítása alatt a Gölem Színház jegyirodájában, a Jurányi Házban juthat hozzá lapunkhoz.

#AzUjKeletNemAREgi

A SZERK.

Albert Camus Közöny című regényének tökéletes abszurditása jár a fejekben hetek óta. A könyved tart a kedves Olvasó, abszurdan perzselő témákat mutatunk be. A Közönyben Meursault, az algériai hivatalnok a tengerparton rel-velerrel lelő egy arab embert, mert az elviselhetetlen meleg hatására elveszíti itélőképességét. Izraelben terrortámadásokkal, zavargásokkal teli és meleg az ideinyár. Meursault gyilkos tette zavarba hozza a vádítóit, halálra ítélese abszurd hősé teszi, mivel bizonyos értelemben ártatlannak vallja magát a Nap miatt. Izrael és Magyarország kapcsolata aranykorát éli, Benjamin Netanjahu jóváhagyja a magyar kormány Soros György arcát megjelenítő plakátkampányát. A szó camus-i értelemben az abszurd hős és a cselekedete között nincs egység. A Maccabiah közben, míg az Izraelben rendezett zsidó olimpián a magyar csapat kiemelkedő teljesítménnyel szerepel, Benjamin Netanjahu Budapestre látogat, és a Goldmark teremben Heisler András mond ütös beszédet. Meursault jogi értelemben bűnös. A bíróságon azonban nem gyilkosság miatt ítélik halálra, hanem mert megtagadja a társadalom hazug rendszeréből fakadó képmutatást. Az ENSZ Izraellel kapcsolatos munkáját figyelő Hillel Neuerrel Svájcban élő új szerzőnk, Edit Siev-Weisz interjút készít. A lét értelmetlen, kívülről senki sem ad értelmet neki, és nem is fog igazságot tenni – a lényege a camus-i gondolatoknak, hogy az ember maga alkotja meg életének az értelmét. Markovits Mária kolozsvári útjával kapcsolatban lapunk történetéről ír olyan igazlmasan, hogy már az első soroknál szomorokodunk, hogy a cikkek egyszer csak vége lesz. Meursault azért lőtt a földön heverő testre „... talán mert örjítően perzsel a nap. Mert szemképrázatúan fényelt a tenger. Mert vakítóan csillogott az arab kése.” A fémdetektoros kapukat leszerelik, fegyver-érzékélő kamerákat igérnek és zavargások törnek ki a Templom-hegyen, közben új olvasószekersztővel bővül a szerkesztőségünk Kanicsár Ádám András személyében (ezúton is üdvözlünk a csapatban, Kani!). Meursault személyével Camus az egzisztencializmus egyik alapötletét hirdeti, az egyén szabad választását. Eddigi olvasószekersztőnk, Kristóf Juli amellelt, hogy jó órában világra hozta a második gyereket, ismét tollat ragadott. Mazt tov!

„Szabadság alatt azt értem, hogy nem kell olyat elfogadnom, amivel nem értek egyet, még egy olyan rendszerben vagy világban sem, amelyet elfogadok. Vagyis igazat adhatok az ellenfélnek.” (Albert Camus)

Az Új Kelet újság, ami nem a régi, a független tájékoztatást és a magyar örökség életben tartását tekintti a missziójának Izraelben, az örjítően perzselő napon, a tenger szemképrázató fényében is. Meglátják, nem is tökéletesen abszurd vállalkozás ez jelen lapszámunk esetében. Jó tájékozódást és kellemes olvasást!

Vadász Éva főszerkesztő

Benjámín Netanjahu Magyarországon járt

...és természetesen mindenki másként értékelte a vizitét. Az Új Kelet újság politikai függetlenségét hangsúlyozzuk a következő írásokkal. Nagy Andor Magyarországi izraeli nagykövete, Politzer Maymon Krisztina Izraelben élő ügyvéd, Heisler András a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének elnöke és egy MTI hír taglalják az izraeli-magyar kapcsolatokat 2017 nyarán. Mert minden álláspontnak van helye a világunkban.

Benjámín Netanjahu budapesti látogatása során az MTI többek közt a következőkről számolt be:

Egy hivatalos látogatás

AZ MTI SZINTE ÉLŐBEN KÖVETTE A NETANJAHUT

Benjámín Netanjahu javaslatára közös, terrorizmus elleni munkacsoport jön létre a Visegrádi Négyek (V4) országaival – jelentette be Orbán Viktor miniszterelnök a V4 országok és Izrael kormányfőjének tanácskozását követően. A magyar kormányfő azt is közölte: kidolgozzák egy közös munkacsoport felállítását a technológiai kooperáció elősegítése érdekében. Az izraeli miniszterelnök meghívta a V4 kormányfőit Izraelbe, azt a felek elfogadták – tudatta Orbán Viktor, aki egyúttal azt is sürgette, hogy Izrael és az Európai Unió kapcsolatát az észszerűség jellemezze, s bírálat helyett az együttműködés előtt nyissák ki a kaput.

Hangsúlyozta: a visegrádi országok javasolni fogják az uniónak, hogy értékelje azokat az erőfeszítéseket, amelyeket Izrael tesz a térség stabilitása érdekében, mindazt ugyanis európai érdek is, hisz véd az újabb és újabb migránsinvázió ellen.

A magyar kormányfő emlékeztetett: a visegrádiak osztják Izrael álláspontját, hogy minden nemzet szempontjából kulcsfontosságú a külső határvédelem. Hozzátette: az emberek ellenőrzés nélküli szabad áramlása terrorkockázatot jelent.

Orbán Viktor arról is beszámolt, hogy a V4-ek külön megbeszélésén döntöttek arról: levelet intéznek Olaszország miniszterelnökéhez.

Arról is megegyeztek, hogy a Londonból elköltöző uniós ügynökségek egyikének valamelyik visegrádi országba kellene kerülnie. A V4 miniszterelnökei mandátumot is adtak a magyar miniszterelnöknek a Franciaországgal folytatandó tárgyaláshoz a kiküldetési irányelvről.

A kormányfő nagyrabecsülését fejezte ki a V4 országok Izraellel kapcsolatos álláspontja miatt. Mint mondta, nagyon gyakran bírálják Izraelt Európából. Holott „Izrael az egyetlen demokrácia a Közel-Keleten”, ebben a régióban az egyetlen ország, ahol a keresztények biztonságban vannak, sőt közösségeik nemcsak túlélnek, hanem növekednek is itt. Izrael az európai és a nyugati értékek bástyája a régióban – közölte.

Hangsúlyozta: itt az ideje, hogy újra-fogalmazzák a kapcsolatokat Izrael és az Európai Unió között.

Megjegyezte: nagy megrázkódtatást, hogy első izraeli miniszterelnökként vehet részt a V4 csúcstalálkozóján, ez nagy lehetőséget is jelent. Benjámín Netanjahu megerősítette: meghívta kollégáit országába, hogy a következő hasonló csúcstalálkozóra Izraelben kerüljön sor.

Robert Fico szlovák kormányfő bejelentette: felhatalmazást kapott a visegrádi országoktól, hogy az élelmiszerek kettős minőségéről tárgyaljon Jean-Claude Junckerrel, az Európai Bizottság elnökével. Úgy vélte, a V4 országok polgárai az élelmiszerek kettős minősége miatt „másodosztályú” uniós állampolgárnak érzik

FOTO: MAGYARORSZÁGI MINISZTERPHOTO

magukat, sértésként élik meg a helyzetet, és mindez növeli a bizalmatlanságukat.

Azt mondta, remélhetőleg az EU olyan jogszabályokat fogad el, amelyek orvosolják ezt a helyzetet.

Robert Fico azt is hangsúlyozta, hogy a találkozó nemcsak a tartalma, hanem a szimbolikus értéke miatt fontos, hiszen ma Európában „sokszor beszélünk egymásról”, de nem eleget egymással.

Bohuslav Sobotka cseh miniszterelnök a termékmínőséggel kapcsolatban azt közölte: a V4-ek európai szinten szeretnék megváltoztatni a szabályozást. Nem akarjuk, hogy a beszállítók azonos termékeket más minőségben értékesítsenek az egyes tagállamokban – hangoztatta, üdvözölve, hogy a tárgyalópartnerei egyetértettek a kérdésben. Mint mondta, a problémát úgy kívánják megoldani, hogy ne górdítsenek akadályt a közös piac működése elé.

A cseh kormányfő arra is kitért: az EU és Izrael kölcsönös érdeke, hogy megerősítse kapcsolatát és elmozdítsa az együttműködés előtt álló akadályokat.

A politikus fontosnak nevezte a szír helyzetről, a terrorizmus elleni harcról, valamint az illegális migrációról folytatott tárgyalásokat, és üdvözölte az izraeli miniszterelnök javaslatát, amelyek megvalósítását a V4-ek támogatnak. További együttműködési lehetőségeket látott a kibebiztonság és a vízgazdálkodás területén is.

Beata Szydlo lengyel kormányfő az élelmiszermínőség mellett fontos témaként hivatkozott arra, hogy a V4-ek közös

tárgyalásokba bocsátkoznak a kiküldött munkavállalók ügyében, s közös támogató levelet fogalmaztak meg az olasz miniszterelnöknek a mediterrán térségben jelentkező migránsválsággal összefüggésben.

Kiemelte: precedens nélküli az Izraellel kiegészült V4-ek találkozó.

Orbán Viktor kormányfő és Benjámín Netanjahu izraeli miniszterelnök látogatást tett a magyar zsidó közösségnél, a Dohány utcai zsinagógában a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége (Mazsihisz) meghívására. Orbán Viktor a Mazsihisz székházában mondott beszédeben kifejtette: olyan jövőt képzelnek el, amelyben összekötik továbbá a külső fenyegetésekkel szembeni önvédelem, a terrorizmus elleni küzdelem, a modern technológia, innováció és kutatás, a kereskedelmi és beruházási kapcsolatok, a kulturális közötti mély kapcsolat.

Közölte: ha a szélsőséges és militáns terroristacsoportok átveszik a közel-keleti térség feletti irányítást, Európának újabb és újabb inváziókkal kell szembenéznie. „Izrael és Európa – benne Magyarország – biztonsága összekapcsolódik” – mutattott rá.

A miniszterelnök kiemelte: Magyarországon a zsidó élet a reneszánszát éli, még ha „küzdelmek árán” is, és azt kívánják, hogy „a magyar zsidóság alkotó energiái szabadon kibontakozzanak”. Azt várja, hogy a magyar zsidó kultúra felve-

lése gazdagítani fogja Magyarországot és a nemzeti kultúrát.

Megjegyezte: Magyarországon él és a magyar nemzet része Európa második legnagyobb zsidó közössége.

Benjámín Netanjahu azt mondta: sok látogatás követi még a mostanit, jövőre például a Visegrádi Négyek látogatnak Jeruzsálembe. Kiemelte: ez jelentős fejlemény, és azt mutatja, hogy a zsidóság elfoglalja méltó helyét a világ nemzetei között.

Főtisztosnak nevezte, hogy Orán Viktor nyilatkozatában nyíltan beszélt a korábbi magyar kormányok zsidósággal szemben elkövetett bűneiről, és megköszönte, hogy a miniszterelnök fölemelte szavát Izrael legitimációjának megkérdőjelezése ellen.

Heisler András, a Mazsihisz elnöke kijelentette: múltunk és jövőnk összeköt bennünket, ahogyan Magyarország és Izrael szeretete is. Az izraeli miniszterelnökhöz fordulva elmondta: az izraeli Külügyminisztérium értékelése a magyar plakátkampányról hidegzuhanyként érte közönségüket. Izrael budapesti nagyköveteinek kiállítását követően a külügyminisztérium nyilatkozata „fájdalmakat okozott”.

Heisler András kitért arra: a magyarországi közösséget fájdalommal érinti az is, amikor Izraelben „szükíteni akarják” a „diaszpórai zsidóság vallási elismerését”. (A teljes beszédet az 5. oldalon közöljük.) A beszédek előtt az Emanuel-emlékfánál megemlékeztek a holokauszt áldozatairól.

Izrael és Magyarország kormánya mindegyike segítséget megad ahhoz, hogy a két ország cégei sikeresen együttműködjenek – mondta Benjámín Netanjahu izraeli miniszterelnök a magyar-izraeli üzleti fórumon tartott beszédeben.

Ismertette: megállapodtak egy közös technológiai fejlesztési munkacsoport létrehozásában, Magyarországot és a V4 államok részvételével. Hozzátette, Izrael és Magyarország tanulhat egymástól, és felajánlotta, hogy az informatika területén a V4-ek államaiban és Magyarországról érkező informatikusokat fogadnak ösztöndíjaként, hogy a legfejlettebb kibertechnológiát elsajátítsák Izraelben.

– Minden politikai akadály elhárult a magyar-izraeli gazdasági együttműködés útjából – mondta Orbán Viktor miniszterelnök az üzleti fórumon tartott záróbeszédében. Kiemelte: azért találkoztak, hogy a két ország és nemzet történetében új fejezetet nyissanak, a megbeszélései a jövőről szóltak. Az izraeli-magyar gazdasági kapcsolatokról elmondta: Izrael a 3. legfontosabb befektető Magyarországon, 2014 végén 11 milliárd dollár volt az izraeli befektetések értéke, az összes magyarországi külföldi tőkebefektetés 12 százaléka. Összesen 172 izraeli vállalat 4570 dolgozónak ad munkát Magyarországon, Izrael fontos része a magyar gazdaságnak – hűzta alá.

Közölte, hogy az Eximbank 600 millió dolláros hitelkeretet nyitott a két ország vállalatainak közös projektjei számára. ■

Magyarországról szeretettel

NAGY ANDOR NAGYKÖVET A MINISZTERELNÖKÖK TALÁLKOZÓJA ELŐTT

Orbán Viktor miniszterelnök meghívására július 18-19-én Budapestre látogat Benjámín Netanjahu. A látogatás előszeleként vita bontakozott ki az izraeli sajtóban arról, hogy Netanjahu egyáltalán ellátogasson-e Budapestre. Ez azért vetődhetett fel főleg a baloldali médiumokban, mert a magyar miniszterelnök a Klebelsberg-kastély felújítása kapcsán mondott beszédeben röviden említést tett Horthy államfői tevékenységének pozitív időszakáról. Majd fogatott az ún. Soros-plakátok kapcsán legalmazódott meg bírálat a magyar kormánnyal szemben.

Írásomnak terjedelmi okok miatt nem célja ebbe a vitába belemenni, az érveket ugyanis az izraeli olvasók megismerhették. Hangsúlyozni szeretném ugyanakkor, hogy a látogatásnak történelmi jelentőséget kölcsönöz az a tény, hogy 1989, a diplomáciai kapcsolatok újrafelvételét óta izraeli miniszterelnök hivatalos látogatásán nem járt Magyarországon (Izrael korábbi köztársasági elnöke, Moshe Katzav igen). A látogatással a magyar-izraeli kapcsolatok megítélésém

szerint egy új korszakra léphetnek, ezért politikai értelemben áttörést hozhat. Ez a tétje szerintem a júliusra időzített látogatásnak.

A kétnapos program első napján kétoldalú találkozókra kerül sor, amelynek során Orbán Viktor négyesemközi találkozó is fogadja a Parlamentben lévő dolgozószobájában az izraeli miniszterelnököt. Orbán Viktor és Netanjahu jó személyes kapcsolatot ápolnak egymással, telefonon is többször egyeztettek már. De ilyen jellegű hivatalos találkozójuk még nem volt, annak ellenére, hogy mind a két miniszterelnök több ciklus óta tölti be pozícióját. A kétoldalú gazdasági kapcsolatok is terítéken lesznek, különös tekintettel az energiaügyi, a vízügyi, a hadipari és a vezető nélküli járműpar területén történő együttműködésre. Üzletemberek számára fórumot is szerveznek a Ritz Carlton Hotelben, amelyen mind az izraeli, mind a magyar miniszterelnök felszólal. Magyarországon az országok között tartozik, amely nem hogy bojkottálja Izraelt, hanem platformot kínál bemutatkozásra. Októberben Izrael lesz a díszvendége az Art Market Buda-

pestnek, amely Közép-Európa legnagyobb kortárs művészeti fesztiválja. Napirendre kívánjuk venni a cftai magyar ajkú zsidóság múzeumának a költözését is, melyet mindkét kormányzat támogatna.

A kétnapos látogatás második napján a V4 országok csúcstalálkozója is sor kerül, Lengyelország, Csehország és Szlovákia miniszterelnökeinek a részvételével. Ennek is komoly jelentősége lesz, hiszen az EU négy tagja közösen tárgyal majd Izrael miniszterelnökével. Mivel július 1-jétől Magyarország vette át a V4 soros elnökségét, ezért kerül sor erre a találkozóra is Budapesten.

Az EU-n belül egyedüli formális csoportként létező V4 országok többször is közösen egyeztetett állásponttal léptek fel saját érdekeik képviseletében, ahogy tették azt legutóbb az illegális migráció, a kötelező migránsvótát elosztásának ügyében is, kifejezték a kritikájukat Brüsszellel szemben.

A V4 országok Izrael nemzetközi fórumokon, így az ENSZ-ben és az Európai Unióban is támogatják. Megvitatják a világpolitika fontosabb kérdéseit, plenáris ülésen tárgyal-

FOTO: MEDIANKHU

nak majd többek között az EU jövőjéről, benne Izrael és az EU kapcsolatáról is. Szóba kerül az Európát sújtó terrorizmus és az illegális migráció is. Attekintik a közel-keleti konfliktusokat, köztük az Irán okozta fenyegetettséget is. Téma lesz az új amerikai adminisztrációhoz való viszony, Törökország és az EU kapcsolata. Közös nyilatkozatot is kiadnak majd.

A budapesti látogatás részét képezi annak a diplomáciai offenzívának, amelynek során Netanjahu afrikai országok vezetőivel is találkozott, hogy támogatást szerezzen Izraelnek az országot elitélő ENSZ-határozatok szavazása során. ■

Nagy Andor
izraeli magyar nagykövete

Egyenes gerinccel – büszke zsidókként

HEISLER ANDRÁS MAZSIHISZ ELNÖK KÖSZÖNTŐJE NETANJAHU ÉS ORBÁN HITKÖZSÉGI LÁTOGATÁSÁN

Tisztelt Benjamin Netanjahu Miniszterelnök úr, Orbán Viktor Miniszterelnök úr, Excelenciás hölgyek és urak, Főpolgármester úr, Rabbai Urak, Elnök Urak, Kedves Vendégeink! A magyarországi zsidóság történetében a mai az első alkalom, amikor egyszerre két miniszterelnököt lát vendégül a magyar zsidó közösség. Az eseményről ezért már most elmondhatjuk: történelmi. S egy történelmi eseménynek történelmi helyszíneink a Goldmark terem ad otthont. A Goldmark terem, ahol 1939–1944 között működött az úgynevezett „Művészakció”. Ebben az időben ugyanis a Horthy-korszak zsidóirtóvérényé miatti zsidó emberek, zsidó származású magyar színészek máshol nem, csak itt, ezen a pódiumon léphettek fel.

Köszöntőmben a két, földrajzilag távoli ország közötti legerősebb hidról, a magyarországi zsidóság összekötő szerepéről fogok beszélni.

Múltunk és jövőnk összeköt bennünket, ahogyan Magyarország és Izrael szeretete is. Történelmünk itt van a teremben, hiszen itt ül köztünk közösségünk néhány megbecsült tagja, olyanok, akikkel megtörtént az elmondhatatlan, akik elszervezői voltak a mindent elsöprő gyűlöletnek. Velünk hallgatják majd a magyar és a zsidó állam vezetőinek szavait. Miniszterelnök Urak! Önök mögött ott ül a 92 éves édesanyám is, aki 45-ben Auschwitzból jött haza.

És itt van velünk a jövő generációja is. Azok, akik rendszeresen látogatnak Izraelbe, dolgoznak, vagy tanulnak az ottani egyetemeken. Ők azok, akik a két ország kapcsolatát majd továbbfejlesztik. Türelmesen és a fiatalok: ők a mi hidjaink korok és országok között.

Herzl Tivadar szülőhelye, Magyarország, megbízható partnere Izraelnek. Az izraeli gazdaság fejlődésére veszélyes bojkottmozgalmak ellen a magyar kormány állt ki elsőként Európában a vitatott területekről érkező árunk külön megjelölésének elutasításával. A magyar kormány, kérésünkre, egyértelművé tette: a vallásszabadság részének

tekinti a zsidó vallás alapjait jelentő körülméletés és a kóser vágás jogát, miközben az Európai Unió több országában ezt megkérdőjelezzik. Együttműködésünk sikeres az oktatás területén is. De a tegnapi tárgyalások szerint a két ország kulturális, gazdasági kooperációja is kiváló. A legutóbbi Zsidó Közösségi Kerekasztal ülésén kértem, Magyarország ismerje el Izrael fővárosaként a három monoteista világvallásnak otthont adó Jeruzsálemet. Mi reménykedünk...

Közép-Európa legnagyobb zsidó közössége mindig segítette, és a jövőben is segíteni fogja Magyarországot és Izrael barátságát. Jók a magyar-izraeli kapcsolatok. De közben mindig vannak a közösségünk életét zavaró jelenségek, melyekről őszintén szeretnék beszélni. Mert Magyarország felemás módon nézett szembe a holokauszt folyamattal, az akkori hatóságok, a kormány és a kormányzó felelősségével, mint ahogy 72 évvel a II. világháború után sem zárult még le maradéktalanul a zsidó kárpótlás, s megoldatlan az egyházakat ért jogszérelmek orvoslása is, ami segíthetne visszaállítani hazánkban az egyházak független működését.

Napjainkban Magyarországon el lehetett indítani egy olyan totális propagandakampányt, amelynek nyelvi és képi eszköztára bennünk, zsidóknak rossz emlékeket keltett. Lehet vitatni a kampány szándékait, de számomra egy dolog miatt vált biztosan elfogadhatatlanná: a zsidók Magyarországon elkezdtek félni. S ez olyan jelenség, ami mellett felelős zsidó vezető nem mehet el szótlannul. De felelős kormányfő sem.

Annak örülünk, ha magyar állampolgároként a magyar kormány meg kíván védeni bennünket, de a leghatásosabb védelmet a gyűlöletmentes magyar társadalomban látjuk. Arra kérem Magyarországot miniszterelnökét, segítse Magyarországot olyan közösséggé tenni, ahol az erőt egymás értékeinek tisztelése jelenti.

Tisztelt Miniszterelnök urak! Kedves Vendégeink! Mi egy olyan országban akarunk

büszke, magyar zsidók lenni, ahol senkinek az arcmásán nem ékelenkedhetnek „büdös zsidó” feliratok. A magyarországi zsidók többsége a jövőben is itt akar élni, itt, a Kárpátok ölelésében, de félelem nélkül. Történelmünk kultúránk, a számunkra mindennél szebb nyelvünk ideköt bennünket.

Tisztelt Netanjahu Miniszterelnök úr! Fájdalmasan érinti közösségünket, amikor Izraelben a diaszpórai zsidóság vallási elismerését szűkíteni akarják. Közösségünk túlélte a holokausztot, a vallássalenes kommunista rendszer alatt is hű maradt gyökereire – és mi ne számítanánk eléggé zsidóknak? A magyar zsidóság abszolút többségét jelentő neológia betéréseit, brit-milait, esküvőt (akár mindnyájunkét), bármiféle rabbinikus döntvényeit lehet semmibe venni? Mi, akiket Európában „lebűdösítődöznek”, mi, akik feltétel nélkül támogatjuk a zsidó állam törekvéseit, mi, akik Izraellel áldomunk, miért nem lehetünk elég jó zsidók Izraelnek?

Az izraeli Külügyminisztérium értékelése a magyar plakátkampányról pedig hideg zuhanyként érte közösségünket. A nagykövet úr kiállítását követően ez a nyilatkozat fájdalmakat okozott, sokan úgy érezték, cserben hagytak bennünket. S mi most nem a múlttól, hanem közösségünk jövőjéről beszélünk. A jövőbe vetett hit reményéről, a két ország kapcsolatát mindenkor katalizáló zsidó közösség megbecsüléséről. Netanjahu Miniszterelnök Úr! Tisztelettel arra kérem, segítse elő a diaszpóra nagyobb megbecsülését. Csak erős diaszpóra képes Izraelnek segíteni, s mi, magyar zsidók, segíteni akarunk.

Miniszterelnök Urak! Mi büszke zsidókként kívánunk élni, mi felelős magyar állampolgároknak valljuk magunkat, ezért nem hagyhatjuk szó nélkül, ha napi politikai érdekek értékeinket megpróbálják felülírni. Mi, magyarországi zsidók támogatjuk Izraelt! Mi, magyarországi zsidók segítjük a magyar kormányt minden olyan törekvésében, amelyek értékeinkkel összeegyeztethetőek. Támogatunk Magyarországot IHRA elnökségét,

Netanjahu ne menjen Magyarországra!

„A ZSIDÓ ÁLLAMPOLGÁROKAT NEM VÉDENI, SZOLGÁLNI KELL”

Az alábbi cikk a Netanjahu–Orbán találkozó körül felmerült viták, érzelmek és vélemények tengeréből egy cseppet emel ki; az események azután folytatódtak, és e sorok megjelenésekor már befejeződtek. A városágban sem Netanjahu, sem a magyarországi reformzsidóság képviselői nem hallgattak a szerző magánvéleményére: az izraeli kormányfő elment Magyarországra, és látogatását nem bojkottálták. Bármennyire is fontosnak és ellentmondásosnak tetszett azokban a napokban ez a Magyarországi és Izrael kapcsolatában történelminek számító látogatás, az izraeli mindennapok valósága hamar felülírta azt. Az emberáldozatokat is követelő templom-hegyi konfliktus és az azt követő terrorcselekmények és összecsapások napjaiban ez az epizód valóban csak egy csepp volt a tengerben.

•• Politzer Maymon Krisztina ••

„Behívatta Nagy Andor tel-avivi magyar nagykövetet az izraeli külügyminisztérium. Rafi Schütz, a külügyminisztérium európai ügyekért felelős főigazgató-helyettese mély aggodalmát fejezte ki a magyarországi antiszemita incidensek és nyilatkozatok miatt, és komoly kétségek merültek fel benne arról, hogy Magyarország egyenes és bátor módon hajlandó foglalkozni a múltjával. (...) Aggasztó jelelt látja az izraeli külügy annak, hogy Magyarországon újra próbálják imi a holokauszt történelmet és a Magyarországot vezető Horthy Miklós abban betöltött szerepét, mint ahogyan annak is, hogy egyes kormányzati tényezők megengedők az antiszemita folyamatokkal szemben...”

(idézet: HVG)

FOTO: MAGYARORSZÁGI KÜLÜGYMINISZTERIUM

Ez 2014 februárjában történt. 2017-ben Magyarország miniszterelnöke egyértelműen kijelentette: Horthy „kivételes államférfiú”. Amikor az izraeli nagykövet a fenti szavak alapján meglepetésének adott hangot a veszénes közlekedés Netanjahu–Orbán találkozóra való tekintettel, és magyarázatot kért, válasza sem méltatták. Végül kénytelen volt egy közszolgálati tévéadón üzenni a magyar kormánynak. Ekkor a magyar külügyminiszter elmagyarázta a nagykövetnek, hogy Horthy különleges államférfi, bár hivatali ideje alatt több százezer magyar zsidó „vált a holokauszt áldozatává”. Orbán miniszterelnök „egyértelműen fogalmazott”, állt a közleményben, amelyben szó sem volt bocsánatkérésről. Ezt azon nyomban el is fogadta Izrael kormányának képviselője, mert ebből az üzenetből azt a – véleményem szerint – benne nem szereplő állítást olvasta ki, hogy az „a Horthy által a magyar zsidók ellen elkövetett bűnök elismerésének fontos tisztázása”.

Továbbá a magyar kormány már több éve „sorosozik”, melynek csúcsa a nemzetközi konzultáció ürügyén a falakra és a padlóra ragasztott, Soros György arcát megjelenítő, ríogató plakátterengés. Ezt lehet, és próbálták is minden irányból magyarázni, ám bármi is legyen a vállalt vagy vallott célja, egy biztos: mindez egyértelműen és félreérthetetlenül zsidóságot, a magyarországi zsidóságot sértő, elkeserítő és megfélemlítő, államilag finanszírozott gyűlölködés, antiszemitizmus.

A magyarországi zsidó hitközségeket képviselő Mazsihisz fokozatosan ugyan, de eljutott ennek felismeréséig, és a kampány leállítását kérte a kormánytól. Ekkor a magyar kormányfő elmagyarázta, hogy a kampányhadjárat üzenete is egyértelmű, szó sincs antiszemitizmusról, a magyar zsidóknak nem megsértődniük kell, hanem a kormányt támogatni a gonosz spekuláns (sic!) elleni harcban.

Ebben a kérdésben Izrael hivatalosan először akkor foglalt állást, amikor a nagykövet a fenti tévéinterjúban – bár na-

Mindeközben Izraelben

Ennyi év kormányzás után ugyan nehéz elhinni, pedig igaz: Netanjahu–vagyis az izraeli kormány – nem egyenlő Izraellel.

Erre a minap a világ – főleg az Egyesült Államok – zsidósága is kénytelen volt rájönni, amikor az izraeli kormány, engedve az ultraortodox politikai nyomásnak, eltörölte a siratófalai pluralis imatér kialakítására már évek óta megkötött, és minden – beleértve az ultraortodox – vallási irányzat által elfogadott megegyezést, valamint fenntartotta az izraeli ultraortodox monopóliumot a zsidó vallásba való betérésnél.

A diaszpóra zsidóságát képviselő Zsidó Ügynökség, a Szochnut – amely az államalapítás óta elsődleges szerepet játszik a diaszpóra zsidóságának és Izrael államának kapcsolatában és a zsidók Izraelbe vándorlásának ösztönzésében –, valamint az Egyesült Államok számos nem-ortodox vallási szervezete és a világ más

zsidó közösségei kijelentették: átértékelik kapcsolatukat az izraeli politikai vezetéssel. Lemondták a Netanjahuval tervezett találkozásokot, nyíltan a diaszpóra elárlásának neveztek a kormány döntését, sőt, odáig is el mertek menni, hogy nyilatkozatban kijelentették: „Izrael támogatása nem szükségszerűen jelenti az izraeli kormány támogatását.”

Netanjahu visszavonatta Amrani sajtónyilatkozatát, a „sorosozást” fontosabbnak tartotta a diaszpóra érdekeinek védelmének, engedve ezúttal az izraeli jobboldali politikusok nyomásának – számukra Soros zsidóság panaszát, és nyilatkozatát adott ki: „Felszólítom azokat, akik a mostani plakátkampányért felelősek, hogy gondolják át a következményeket. Morális felelősségünk, hogy felelősséget a hangunkat, és felszólítjuk az érintett hatóságokat, hogy éljenek hatalmukkal, és vessenek véget ennek az ördögi körnek.” A nagykövet a sajtónyilatkozatát az izraeli külügyminisztérium tudtával és jóváhagyásával tette közzé, azonban egy nappal később Netanjahu hivatala visszavonatta azt. „A világ minden országában fellép Izrael az antiszemitizmus ellen” – szöveget az újabb közlemény, de Soros Györgyöt az izraeli kormány is elítéli. Egyszóval Netanjahu mindenáron Budapestre látogatott.

A magyarországi fejleményekkel kapcsolatos, túlságosan elnéző izraeli hivatalos állásponttal kapcsolatban a helyi sajtó egyértelműen kritikus volt. A *Haaretz* és a *Times of Israel* szerint Izrael csak azért nem tiltakozott a Horthyval kapcsolatos kijelentés ellen, hogy ezzel ne zavarja meg Netanjahu közelgő hivatalos látogatását. Mindezt annak ellenére, hogy Izrael hivatalos álláspontja Horthy felelősségéről a magyar zsidóság elpusztításában egyértelmű. A sajtó mellett Jáir Lapid, az izraeli ellenzék legjelentősebb pártjának vezetője is egyértelműen nacionalista és rasszista kampánynak titulálta az orbáni politikát, és egyenesen arra szólították fel Netanjahut, hogy mondja le magyarországi látogatását.

A vita valójában Izraelben is az ország demokratikus jellegéről, a jogállamról, a (vallási) pluralizmusról szól, és arról, hogy a Netanjahu-kormány folytatja a telespekuláció, egyre távolodik a palesztin–izraeli konfliktus békés normalizálásától, és – Magyarországhoz hasonlóan – emiatt egyre több külső és belső kritika éri, kapcsolata az EU-val egyre problematikusabb. Ebben a helyzetben Netanjahu érdeke, hogy fényesítse magát azzal, hogy részt vesz a visegrádi találkozón, még ha ezért Orbán Viktorral kell is parolázni.

Mert a Netanjahu-kormánynak is az a legfőbb célja, hogy megtartsa a hatalmát. Ezt itt sem lehetséges másképpen megvalósítani, mint a szavazópolgárok állan-

do manipulációjával, megfélemlítésével, kitalált ellenségképeken alapuló megosztásával, a szabad és kritikus sajtó megcsorbításával, a civil szervezetek ellehetetlenítésével, a pluralizmus és a liberális értékek meggyátolásával. Miért zavarná hát Netanjahut egy Orbánnal való találkozás?

Netanjahu a kormányzás megtartása érdekében még azt az árat is hajlandó megkockáztatni, hogy a diaszpóra zsidóságát elidegeníti és érdekeivel ellentétes döntéseket hoz. Amikor így tesz, az izraeli kormányt nem a diaszpóra zsidóság érdeklí, hanem önszerepe érdekében cselekszik.

Azokban Izrael nem engedheti meg a diaszpóra reformzsidóságának „elvesztését”, ezért Netanjahu máris igyekszik a Siratófal–egyezmény befagyasztásával okozott hihetetlen károkat kijavítani, és türelemre szólítja fel a világ és az USA reformzsidóságát. Ugyanígy magyarországi látogatásával kapcsolatban is köteles lett volna figyelembe venni a magyar zsidóság érdekeit, és látogatását lemondani, vagy feltételekhez kötni.

Mert ki védje meg a magyar zsidókat?

Orbán Viktor és kiszolgálói nem egyszer hangoztatták, hogy „megvédik” a magyar zsidóságot. Ez a retorika felháborító, hiszen a magyar kormány feladata soha nem lehet „a zsidók védelme”, hanem őket mint az ország magyar állampolgárait köteles szolgálni.

Ezzel szemben Izrael, melynek megalapítása óta egyik célja és alapköve a világ zsidóságának otthon nyújtani és őket bármikor állampolgárának befogadni, köteles kiállni a magyar zsidóság védelmében, hiszen a diaszpóra zsidóságának képviselője és esetleges védelme Izraelnek mindenkorai morális kötelezettsége. Ez még inkább igaz ma, amikor már nyilvánvalóan nem cél, és Izrael nem törekszik arra, hogy a világ zsidósága egy emberként Izraelbe emigráljon.

Ezért elengedhetetlen lett volna, hogy a magyar zsidó szervezetek akár vallási, akár civil kezdeményezésekként hivatalosan Izrael kormányához forduljanak, felszólítva azt, hogy tiltakozzon a Magyarországon gerjesztett antiszemitizmus ellen és a magyar történelmi vezetők felelősségének elhagyolása ellen a magyar zsidóságot valaha ért legnagyobb tragédia kapcsán. Reméltem hogy ha ezt megteszik, az izraeli kormányfő lemondja magyarországi látogatását, de legalábbis őszinte bocsánatkéréshez köti azt. De előtte mindenképpen behívhatja Nagy Andor tel-avivi magyar nagykövetet.

Ellenkező esetben a magyar zsidóság képviselőinek ugyanúgy bojkottálniuk kellett volna Netanjahut, ahogyan azt a világ reformzsidóságának más vezetői már megtették. ■

Az írás korábbi verziója az Új Kelet engedélyével megjelent médiapartnerünk, az *izraelinfo.com* oldalán.

•••• Surányi J. András ••••

Pedig hát itt van ez a nyár is, melyben benne vagyunk nyakig, mégis nehéz minden elemében tudományosan értelmeznünk. A hermeneutikát, a megértést, magyarázást és értelmezést művészetét segítségül hívva és igyekezve nem túl nyakatekertén fogalmazni, megállapíthatjuk, hogy a nyár egy szerfelett meleg dolog, sokkal melegebb a télnél, de a tavasz és az ősz is elmarad tőle hőség ügében.

Más sikok is vannak persze: „A nyár heves s a kasza egyenes” – ezt Ady Endre állította, kétség sem hagyva a veszedelmes és veszterhes üzenet politikai mivoltáról. Igaza volt, de Magyarország és lakossága szabadságra megy nyáron, tavasszal vagy ősszel hajlik csupán szavazni, választani vagy forradalmakban részt venni. Nyáron csak nyavalyog, izad, nyaral, vagy aláztatatosan kiszolgálja a hatalmat és a nyaralókat, pénzt gyűjt a következő téltre.

Az országgyűlés és a benne a nemzetért dolgozó „nép napszámosai” is elmennek ilyenkor nyaralni, hiszen mikor is adnák ki az összekuporgatott napszámot? Megtették, amit lehetett, még a nyár által képviselt meleg beköszönte előtt, kitétték a plakátokat is idejében, hogy még a nyaralás előtt megtudhassa minden magyar állampolgár, ki és kik az ellenség, aki és akik nehogy a végén ne vessen, ne vessenek. Soros György persze csak véletlen zsidó, szabadkőműves, spe-

Elég meleg-e a nyár?

A legújabb kor legutolsó éveit annyi nagy horderejű felfedezéssel, innovációval és más, a haladás szinonimáival egyenlő jelenséggel gazdagították az emberiséget, hogy szinte kizárt valamennyiről tudni, mi több azt még meg is érteni.

kuláns, gyilkos, magyargyűlölő és fajának non plus ultrája. Nem zavartatva magát nyárától, hőtől, háttérhatalma dolgozik, és szorítja kifele továbbra is energikusan a Kárpát-hazából a derek jászokat, kunokat, uzokat, besenyőket, poncichtereket, a focistákat és dicsőséges úszóinkat. A nyár működik, a hőségben a polgár táguló pórusai mindent beszívnak, és lassan rögzül az üzenet is, miszerint a jövő tavaszi választás téjje, hogy „vagy mi, vagy a Soros és az övéi”.

Melegebb-e a nyár, mint lenni szokott, s ha igen, áltanos fölmelegedés-e ez, és a végén a zsidók nevetnek-e? Nyilván igen, hiszen nyilvánvalóan több kólát, Bambit és ártikot tudnak eladni, de az illuminátusok fürdőgatyá- és napolajforgalma is szépen nő. Tegyük viszont félre az okatlan viccelődést, amire pont azok nem vevők, akiknek szól. Természetesen kell valójában a legmelegebb évszakot bemutatni, talán a folklór felől megközelítve. Kicsit persze zavarban vagyok... A

Heisler András Izraelben

VADÁSZ ÉVA VILLÁMINTERJÚJA AZ IZRAELI–MAGYAR KAPCSOLATOKRÓL

Csalódottnak érzi magát?

Értem a kérdést, valóban nagyon csalódottnak voltunk, amikor kijött az izraeli külügyminisztérium Amrani nagykövetet módosító állásfoglalása. Az egész magyarországi zsidóság csalódottnak volt. Lehetőségem adódott itt Izraelben a Miniszterelnöki Hivatalban, Jeruzsálemben, nagyon magas szinten beszélni az illetékesekkel. Ezt teljesen őszintén elmondtam nekik.

Mivel magyarázták a változást a két közlemény között?

Magáról a beszélgetésről nem szeretnék nyilatkozni, mert bizalmas légkörben zajlott. A miniszterelnök vezető politikai tanácsadójaival beszélgettem. Nagyon őszintén feltártam a gondjainkat, nem udvarias protokoll-beszélgetés volt. Mindemellett és függetlenül a beszélgetéstől fontosnak tartom kijelenteni, hogy politikailag láthatóan fontos Izraelnek is a budapesti Netanjahu–Orbán találkozás. Izraelnek a Visegrádi Négyek, mint európai uniós országok támogatása miatt, Magyarország pedig a politikai legitimitás emelése miatt fontos. Egyrészt magyar állampolgárként, másrészt zsidó emberként várjuk a találkozót.

Milyen utóhatást remél a jeruzsálemi találkozótól?

Impresszum Főszerkesztő: **Vadász Éva** • Social media: **Steiner Kristóf** • Olvasószerkesztő: **Kanicsár Adam András** • Korrektor: **Sebő Anna** • Művészeti vezető, tördelő-grafikus: **Dániel Zsófia** • Képszerkesztő: **Salamon Sára** • Szerzőink: **Arje Singer, Avi Ben Giora, Balázs Ibi, Borgula András, Halmos Sándor, Korányi Eszter, Korolovszky Anna, Kristóf Juli, Krasznai Éva, Ligeti Zsuzsa, Markovits Mária, Dr. Nagy Andor, Oren Zsuzsa, Pettik Ágnes, Dr. Politzer Maymon Krisztina, Radmila Markovic, Róna Éva, Sivan Erush, Schnapp Lea, Simmel Adam, Surányi J. András, Szalai Viktor, Uri Asaf, V. Kulcsár Ildikó, Weisz-Siev Edit** • Email: ujkelet@gmail.com • Új Kelet online: ujkelet.online • Ára: 21 sikel, Eilatón: 18,50 sikel • Az Új Kelet újságot 1918-ban Kolozsváron Chaim Weisburg alapította • Felelős kiadó: **Steiner Kristóf, Salamon Sára, Vadász Éva** • Hirdetés: **+972-54-472-7472** • Információ a terjesztésről: **+972-50-528-8982** • Nyomdai kivitelezés: **HadiFusz Hechadas Kft.** • A szerkesztőség nem felel a hirdetések tartalmáért. A kéziratokat nem örmizzük meg és nem küldjük vissza.

tavasz mindent visz, ő a ravasz, a kikelet, a mondókák, a nyuszik, himes tojások, maceszok, pogromok ésatöbbik. A tél sem különöb, kiemelve csupán a Mikolást, a rémszarvast, a hanukát, a sorosista karácson, a farsangot és no persze a medvét, aki halálpontosan be tudja löni február elején, hogy meddig tart meg a tél, és hogy az ugyanebben az ügyben eljáró busók mennyire legyenek követelőzők. Na de az ősz is ilyen, Mária-ünnepek, jom kipur, rajs hasonló, szűkesz, a későszüretlő és az iskolakezdestről nem megfeledkezve.

Állítom, a nyár valahogyan nincs előre kitalálva, sőt azt sem zárom ki, hogy van ebben valami nagy isteni szándék is... A nyár egy nagy, meleg gumiszoba, ekkor szabad kreatív kimenőt kap az ember, érezze úgy, hogy ő a főnök. Kekeckedhet behűzőt hassal a strandon, kacérokodhat a büfénél egy erősebb kávé reményében, de eljátszhatja a lezser, nagyvonalú, élni tudó főjelet is, aki zokszó nélkül fizeti ki az ezrest a műsajttal megszórt lángosért. A kopasz homlokra tolt napszemüveggel hunyorogni a napba, felhajtott gallérral, azt is csak nyáron lehet, de ezek mind amolyan adódó, kiegészítő, kicserelehető elemek. Az állandóságot, a fix levert cölöpöket keressék, ha megismerni és szakszerűen használni akarják ezt a speciális évszakot. Nézzenek a frízdsider aljába, az itt szerényen meghúzódó sordobozok képezhetik a hiányzó elemet ebben az ördögi képletben. Neveessenek Önök a végén! ■

di a magyar állampolgárokat, hiszen ez a dolga a mindenkorai miniszterelnöknek.

Izraelre áttérve, mit gondol a zsidók egymás iránti kölcsönös felelősségvállalásáról?

A diaszpórának rendkívül nagy szüksége van arra, hogy Izrael védje a diaszpórát, figyeljen a diaszpóra, erősítse és segítse. Izraelnek erős diaszpórára van szüksége, azoknak büszkeséggel kell működniük a világban, mert rengeteg segítséget tudnak adni Izraelnek. Az egy történelmi csoda, hogy a zsidó állam létrejött 2000 év után, és ezt a csodát meg kellene őriznünk mindnyájunknak, a zsidóknak és a barátainknak is, és ehhez szükséges az „arevut hadadiit”, a talמיד alapérték, mely a kölcsönös felelősségvállalás lényegét fogalmazza meg.

A Mazsihisz részéről az Izrael iránti köztudás maximálisan létezik, beleértve azt is, hogy a mostani találkozót nemcsak tudomásul vesszük, de tisztelettel fogadjuk Orbán Viktort és Benjámin Netanjahut a Dohány utcai zsinagógánkban. ■

Maccabiah 2017 – Magyar győzelmek

AVAGY AHOL BIZTOSAN NYERNEK A ZSIDÓK

Minden idők legnagyobb magyar delegációja vett részt Izraelben a Maccabi Világjátékokon, amelyen a magyar versenyzők túlszárnyalták a négy évvel ezelőtti teljesítményüket. A zsidó közösség négyévente megrendezett multi-sportesevényén idén 80 ország mintegy 10 000 sportolója vett részt.

..... Vadász Éva

Arrendezvényen minden korosztályban amatőr és profi sportolók is indulhattak. A 120 fős magyar delegáció részeként 100 sportoló érkezett Izraelbe. A legnagyobb – idén is – az izraeli delegáció volt 2400 versenyzővel, őket az amerikai sportolók követték, akik több mint ezren voltak. Érkeztek azonban néhány fős delegációk is: Albániából három, Jamaicából ketten, Marokkóból, Japánból és Taiwanról pedig egy-egy sportoló vett részt a játékokon. Puerto Rico és Kína először képviseltette magát a sporteseményen.

A játékokon 40 sportágban mérték össze tudásukat a versenyzők, idén először lacrosse-ban és bridzsben is. Utóbbiban a magyar csapat rögtön ezüstérmert szerzett.

Jusztin Ádám, a Maccabi VAC zsidó sportegyesület vezetője, a magyarok csapatkapitánya elmondta, hogy a magyar csapat már a kéthetes rendezvény félidéjére túlszárnyalta a négy évvel előtti teljesítményét. „A 100 sportolóból, ha minden jól megy, több tucatnyi érem lesz a nyakában egyéniben vagy csapatban. Arányaiban nézve ez hatalmas eredmény, a zsidó közösség nagyságához képest csak egy-kettő hasonlóan sikeres delegáció van.” – hangsúlyozta a sportvezető a rendezvény során. Jusztin Ádám különösen fontosnak nevezte a mostani kiemelkedő eredményt, hiszen a következő Maccabi eseményt, az Európa Játékokat, Magyarországon rendezik meg 2019-ben. Mint rámutatott, sokan még „óvatosan kezelik, hogy ők zsidó sportolók”, de mindenki szívesen jött, egyrészt mert vállalja a játékok szellemiségét, másrészt mert szeret sportolni.

Sterck Laura, karate aranyérem

„Az MTK-ban játszom, és az edzőm szöjt, hogy egy nagyon jó lehetőség lenne számomra, hogy eljöhessenek egy ilyen csodálatos országba, és részt vehessenek egy nagyon jó versenyen, amin nagyon sok kört tudtunk gyakorolni, nagyon jó kis verseny volt. Csodálatos volt nyerni, az egész magyar csapat nagyon büszke ránk.”

Kunos Zsuzsanna,

karate kumite aranyérem

„Négy évvel ezelőtt is itt voltam, akkor a zsinagógában a Horváth Jocótól tudtam

FOTO: VADÁSZ ÉVA, NORDLUCZ SÁNDOR

Gratulálunk a Maccabi VAC Magyarország csapatának!

SPORT

még, hogy van Maccabi VAC, ő akkor már volt delegációvezető is, ő ajánlotta a részvételét, így kerültem ki négy éve. Most pedig már egyértelmű volt, hogy jövök, hiszen négy éve is nyertem, és hívtak. Én mindig magyarnak érzem magam, és mindig zsidónak érzem magam. Valahol a kettő egyszerre történik Izraelben is, Magyarországon is, akárhol vagyok. Abban más itt nyerni, hogy nagyon szeretem Izraelt, nagyon jó itt lenni, alaptól egy nagyon jó hangulatban tudok tamirra állni, verekedni, de egyébként más különbség nincs.”

Murinai Dániel, taekwondo aranyérem

„Szarvason hallottam először a Maccabiról. Egyből felkerestem Jusztin Ádámot, hogy szeretnék bekerülni a csapatba, ez még 2012-ben volt. Azóta megalapítottuk a taekwondo szakosztályt, melynek a vezetője lettem. Attól fogva veszünk részt a Maccabiakon. Felemelő érzés volt győzni. Az ellenfelem a döntőben egy kicsit rutintalanabb srác volt Kazahsztánból, és technikai KO-val sikerült kiütnöm. Folyamatos hibára kényszerítettem, így összegyűlt a maximum pont. Ezért győztem, pedig ő vezetett.”

Július 10-én, a Ramat Ganban található Kfar Maccabiah kertjében leleplezték a XX. században mártírhálalt halt magyar zsidó sportolók emléket megörökítő szobrot, Kovács D. Barna alkotását. A szoboravatáson beszédet mondott Jusztin Ádám mellett Latorcai Csaba, a Miniszterelnökség kiemelt társadalmi ügyekért felelős helyettes államtitkára, aki Izraelben a két ország kulturális együttműködéséről tárgyalt, valamint Heisler András, a Mazsihisz elnöke, aki szintén megbeszéléseket folytatott korábban Jeruzsálemben. ■

Érmeseink:

Arany: Murinai Dániel, Sterck Laura, Kunos Zsuzsa

Ezüst: Schrödl Anita, Kronstein Bálint, Boros Zsófia (3), Gátai Róbert, Gulyás Ádám, Bakó Szilvia, Bridzs Csapat, Férfi vízilabda

Bronz: Becsey János (2), Férfi tör csapat, Férfi kard csapat, Binet Regina, Singer Martin, Rizmayer Norbert, Békési Dániel, Makádiné Kádár Elvira, Perjés Fanni, Lówy András, Női vízilabda csapat

Motoron Londonból Jeruzsálembé

MAGYAR MOTOROSOK IS VITTÉK A MACCABIAH LÁNGJÁT

Június 13-án felbrummogtak a cionista motorok Londonban, ahonnan a Ride for Solidarity csapat elindult Jeruzsálembé, a Maccabiah játékokra. Különböző háttérrel rendelkező motorosok kerekedtek fel a nagy útra Romániából, Magyarországról, Németországból, Svájcól, Olaszországból, Izraelelől és az USA-ból, akiket az Izrael Állam iránti szeretet egyesít.

..... Vadász Éva

Nemzeti lobogókkal és izraeli zászlókkal motorjaikon szeltek át Európát. 14 motoros, nők és férfiak, keresztények és zsidók, akik 11 országot és egy tengert, összesen 7000 km-t kerestek, hogy együtt támogassák Izraelt.

MOTORRAL? MIÉRT LONDONBÓL?

1930-ban tizenegy zsidó motoros a Brit Mandátum területéről indulva toborzott sportolókat az első Maccabiah világjátékokra. Ők 2 év alatt járták meg a Jeruzsálem–Skócia–Jeruzsálem távot, és nekik is köszönhetően több mint nyolcszáz sportoló vett részt az első zsidó olimpián. A londoni indulás magyarázata, hogy Lord Balfour 1917-ben Londonban írta alá a zsidó nemzeti haza létrehozásának támogatását, a Balfour-nyilatkozatot. Június 13-án indultak el, azon a napon, amikor 1967-ben a Szovjetunió azt követelte az ENSZ-től, hogy büntesse meg Izraelt az arab hadsereg feletti győzelméért, ami elkötelezte magát a zsidó állam elpusztítása mellett. A Ride4Solidarity (R4S) motorosokat Londonból Jonathan Arkush vezeti, a brit hitközség elnöke, aki maga is motoros.

A LÁNG

A Maccabiah 2017 lángját még 2016-ban, hanuka ünnepe alkalmából gyújtották meg. Izrael felé Kanadán, Mexikón és még sok más országon keresztül ívelt az útja, míg Londonból egy olyan csapat hozta el Jeruzsálembé, melyben magyar motorosok is rőttek az utakat. Izraelbe július elején érkeztek az R4S motorosok, ahol csatlakoztak a Maccabiah csapataihoz, és köszöntötték saját közösségeiket a zsidó olimpián megnyitóján, ami július 6-án került megrendezésre Jeruzsálemben a Teddy Stadionban.

SZERVEZŐK ÉS MAGYAR MOTOROSOK

A román állampolgár Marco Maximilian Katz a Ride4Solidarity kezdeményezője,

LMBTQ befogadás a zsidó közösségben

Július 9-én tartották az egésznapos Kapunyitás Konferenciát a CEU-ban, Budapesten. A konferencia a zsidó közösség és az LMBTQ közösség kapcsolatát vizsgálta beszélgetéseivel. Az egyik legfőbb program az LMBTQ befogadás a zsidó közösségben „Hol tartunk ma, és hova szeretnénk eljutni?” elnevezésű panelbeszélgetés volt, melyben válaszok helyett csak gondolatokat kaptunk. Szerencsére.

..... Kanicsár Ádám András

A beszélgetésen Radnóti Zoltán rabbi, Pollák Ariel rabbi, Kis Henriett Mazsihisz alelnök, Bartha Anita hebraista és Balázs Gábor eszmetörténész vettek részt, a moderátor Steiner Kristóf volt.

Pollák Ariel magyar rabbi, aki Berlinben meleg zsidókat ad össze – de volt már arra is példa, hogy rabbit adott hozzá azonos nemű párjához. Pollák különös szerepét és pozícióját könnyedén betudhatnánk annak is, hogy a világhírűen elfogadó Berlinben él – ám mint kiderült, ez cseppet sem ilyen egyszerű.

Az elfogadás ugyanis nem a földrajzon múlik, hanem a közösségen. Nagyjából ez lett az egész beszélgetés legfőbb tanulsága – de ne szaladjunk előre.

Pollák szerint valójában Berlin abszolút nem más világ ebben a tekintetben. Habár mindenki nagyon elfogadó a közösségben és a társadalomban, ez az elfogadás intézményi szinten megszűnik. Ott már minden megkövült. De közben Pollák mégiscsak zsidó férfiakat ad össze. Vagyis valaminek mégiscsak máshogy kell

működni. Valami máshogy is működik. Maga Ariel. Maga a közösség. És persze az egyének a közösségben.

Hamar alappondolattá vált a beszélgetés alatt, hogy az elfogadási probléma gyökere a közösségnél van. Az ortodox hozzáállás miatt maig sok meleg rabbi játssza el, hogy heteroszexuális. Ez a hazugság pedig senkinek sem jó. Az, hogy ki hogyan vesz részt a közösségi életben, és ezáltal hogyan formálja azt, mindenkinek a maga felelőssége. Vagyis a felelősség a közösség tagjainak kezében is van, a változáshoz ők is kellene.

Kis Henrietta szerint az elfogadás a közösség terhe. A zsidó közösség pedig nemigen viseli jól ezt a terhet Magyarországon. A közösség még a befogadásnál tart, holott az elfogadást kellene rögtögra gyakorolnia, hiszen a nem elfogadás a személyiség sértése. Szerinte a rabbi feladata és felelőssége az, hogy segítse az elfogadást a közösségen belül. Mint mondta, „egy tanár sem engedheti meg, hogy ne legyen liberális.”

A rabbi felelősségének kérdésében Balázs Gábor is egyetértett. Szerinte változni kell. Maga a zsidó hagyomány is

folyamatosan újraértelmezi magát, és a Tóra is folyamatosan változik – és ezt kéne tennie az LMBTQ kérdésekkel kapcsolatban is, és véget vetni a fásultságnak.

Radnóti Zoltán szerint bár ez a változás valóban folytonos, ez korántsem azt jelenti, hogy nincsenek bizonyos alapelvek, amik nem változnak, bárhol is értelmezzük őket. Ilyen alapelv az, hogy szombat nem lehet dolgozni. Ez az alapelv örök, mindig megmarad. Ahogyan az is, hogy férfival egy bizonyos fordítás szerint undormány.

És pont ez az erős tiltószó van használatban a szombati munkavégzés kapcsán is.

Ám itt több érdekes kérdés is felmerül. Egyrészt, hogy miként is lehet értelmezni ma az undormány szót. Másrészt, hogy bár undormány szombaton dolgozni – mégis sokan dolgoznak szombaton. Vagyis ez az alapelv a gyakorlatban már nem is nyugszik annyira erős alapokon. Ugyanígy nem veszi-e el alapjait a homoszexualitás bármilyen elutasítása is?

A vita során Radnótinak különös szerep jutott. Bár valóban elfogadó volt, a beszélgetésben ő jászotta az elutasító szerepét

ÉLET MÓD

Londonból és július 6-án volt a megnyitó. A fantasztikus, életre szóló szavak kb. leírják, hogy milyen volt.

Mi volt a leggyőzelmesebb és a legfel-emelőbb pillanat?

A motorozás győzelmesebb nem volt, talán a romániai útviszonyokkal küzdöttünk egy kicsit, de az is csak pár száz km volt a 7500 km-ből, na meg a haifai kikötő bürokráciája – az tényleg győzelmesebb volt, 9 óránkba tellett, mire végimentünk a procedúrán. Legfelémelőbb? – Ilyenből volt sok. Ha magyart szeretnél, akkor nagyon megható volt Szegezen egy holokauszt túlélő hölgygel találkozni, akit 7 évesen vittek el, hazajött és motorversenyzői karrierje volt és most odajött a zsinagóga elé csak azért, hogy elmondja, mennyire tiszteli, amit csinálunk. Vagy a komáromi hitközségnél tett látogatás vagy a nagyváradi közösség, ahol mindenki magyarul beszél és elképesztő kedvességgel fogadtak. Izraelben pedig talán a Kotelhez begurultunk volt lelkileg a legjobb.

Megcsinálnád az egészet még egyszer?

Bármikor, de az első, az mindig más, mint a második vagy harmadik. ■

FOTO: RIDE4ISRAEL.COM

– ő képviselte az ortodoxabb oldalt, holott azon a valós oldalon minden bizonyval ő lenne a liberális fél. Neki kellett felhozni a Tóra szabályait, törvényeit és a szokásokat, melyek miatt ma nem lehet szabadon szerelmes két zsidó nő vagy férfi. Ezekkel a párokkal maga Radnóti is őszintén elfogadó. De a Tóra köti a kezét és eldását nem tudja adni – csak támogatását.

Kérdés, hogy kell-e több a támogatásnál és az elfogadásnál. Hiszen bár törvények és héber szavak értelmezései is szerepet kaptak a beszélgetésben – vég-tére mindenki egyvalamit hangsúlyozott: hogy elfogadó és nyitott.

Ezzel kapcsolatban fogalmazódott meg az egyik legizgalmasabb gondolat is. Ha köti kezünket az intézmény és elutasító velünk a közösség, végeredményben a hit mégsem ezen múlik. Vagyis ha a helyzet megváltoztathatatlan, akkor egyszerűen megváltjuk a kezét, és tegyük meg, amit úgy érzünk, meg kell tennünk. Ha hisszük, hogy az kőser, akkor az kőser lesz.

És ha sok egyén gondolkodik így, abból közösség lesz... Egy új közösség, ami nem fél elfogadni, befogadni, támogatni – és persze változtatni. ■

Har Hacofim – Scopus-hegy

Har Hacofim Jeruzsálem 826 méter magas csúcsa, a Júdeai-hegység része, a város keleti határán fekszik. Legmagasabb pontja közel száz méterrel fekszik magasabban, mint a Templom-hegy és az azt körülvevő részek, így gyönyörű kilátás nyílik róla az egész városra. Jeruzsálemben járva mindenképpen érdemes útbá ejteni.

..... Szalai Viktor

A hegy a Júdeai-sivatag határa, ezért város felőli oldala zöld, a másik viszont sivatagos. A hegygerinc vízválasztó, ami az esős évszakban a júdeai-sivatagi áradásokat okozza. A hegyen számos érdekes látnivalóval találkozhatunk.

HÉBER EGYETEM

A Héber Egyetem Izrael másodikként alapított felsőoktatási intézménye és az első, ahol héberül tanítottak. Ma is az ország legszínvonalasabb és legelismertebb egyeteme, a világon is a vezető százba tartozik. Alapkövét 1918-ban tették le, az alapítók között találhatjuk Albert Einsteint és Sigmund Freudot is. Az oktatás 1925-ben kezdődött meg, ami az 1947–1949-es függetlenségi háborúig zavartalanul folytatható, ekkor viszont minden erőfeszítés ellenére a tanítást egészen az 1967-es háborúig fel kellett függeszteni. Az egyetemet Nyugat-Jeruzsálembé költöztették, ahol végül 1953-ban nyitották meg a máig is működő Givat Ram-i kampuszt. A '67-es

A Jeruzsálemi Héber Egyetem egyik nyolcvanas évekből épülete és a botanikus kert átjáró az épülethez.

A Jeruzsálemi I. világháborús brit katonai temető bejárata. Az elesett katonák egyforma sírkövek alatt nyugszanak, melyek tövében szépen gondozott virágok nőnek.

háború után a helyreállítások és az építkezések befejeztével 1981-re a legtöbb szakot visszaköltöztették a Har Hacofim-i kampuszba.

Eredetileg az egyetem területén nyílt meg Jeruzsálem botanikus kertje és a bibliai állatkert is, utóbbi a két háború között tönkrement. Ma csak egy kisebb kert található itt, a fő botanikus kert ma a Givat Ram-i kampusz területén látogatható, valamint az állatkert is elköltözött.

A BARLANGSÍR

Az egyetem területén 1902-ben felfedezett barlangsír igen nagy jelentőséggel bír. A régészek egy görög és héber feliratú osszáriumot (szarkofág formájú kis kövedény, amibe a csontmaradványokat tették) is találtak a helyszínen, ami egy Nikanor nevű alexandriai zsidót említi meg, aki az ajtókat építette. Hogy ez miért fontos? A Talmud szerint a második szentély legdíszesebb ajtajának, a Nikanor kapujának, egy alexandriai, Nikanor nevű zsidó volt az adományozója. Így elképzelhető, hogy ez az ő sírhelye. A sírban bizánci és keresztény kori leleteket is találtak. Menachem Uzsiskin – aki a cionizmus egyik vezéralakja, a Héber Egyetem egyik alapítója és a Zsidó Nemzeti Alap (KKL) elnöke volt – ebben a sírban szerette volna létrehozni a Nemzet Nagyjainak par-

celláját. 1934-ben Odesszából idehozatta és újratemette Jehuda Pinsker maradványait, majd 1941-ben őt magát is itt helyezték nyugalomra. Ő volt az utolsó, akinek ez lett a nyughelye, így álma nem valósult meg.

1967. június 28-án a hatnapos háború után Rabin itt tartotta híres Har Hacofim-i beszédét, aminek lényege Jeruzsálem egysége és oszthatatlansága volt.

További érdekességek

Itt található a Bentwich család sírja is. Herbert Bentwich Herzl Tivadar egyik első követője volt, majd a cionista mozgalom fontos szereplőjévé vált. A hegyen található a második szentély korabeli zsidó sírok és az amerikai kolónia temetője is, utóbbi nem látogatható. A hegy negyedei a Sheikh Jarrah, Issawiya és a Francia domb (Hagiva Hacarfati, Givat Shapira), valamint a Menachem Begin kormányzati negyed, ami Jeruzsálem politikai egységének és oszthatatlanságának egyik jelképe.

A környéken elesett ausztrál katonák emlékműve a brit katonai temető bejáratával szemben.

A Scopus-hegyi kilátópont a Héber Egyetem zsinagógája alatt, ahonnan a város nagy részét látni lehet.

Nikanor barlangja, ahol Uzsiskin a nemzeti panteont akarta létrehozni. Itt találták meg a „ajtóépítőről” szóló feliratot.

Szentély-korabeli sírok közvetlenül a kilátó alatt.

A kórház kertjében álló „Élet szobra” Jacques Lipchitz munkája. A bibliai történeteket ábrázoló mű azon kevés szobrok egyike, amin emberábrázolás van, ez Jeruzsálemben igen ritka.

HADASSAH ORVOSI KÖZPONT

Már az egyetem építései terveztek egy kórház megépítését, de az végül csak 1938-ban nyitotta meg kapuit 300 férőhellyel, ápolónőképzővel és kutatóközponttal. Az intézmény nem működhetett sokáig, a 1947–49-es háború után a hegy izraeli maradt ugyan, de a körülötte lévő területek Jordán kézbe kerültek, így mind az egyetem, mind a kórház költözni kényszerült.

A helyreállítás csak a hatnapos háború után kezdődött el. A kórház helyzetét az is rontotta, hogy már a függetlenségi háború idején nehéz volt megközelíteni, a betegek, látogatók, orvosok és diákok csak konvojokkal tudtak feljutni a hegyre, és

ehhez szükség volt az ENSZ és Jordánia engedélyére is. Az engedélyek ellenére 1948. április 13-án a Jeruzsálem nyugati részéből induló konvoj a Sheikh Jarrah negyedben megtámadták, és 78 embert – köztük a kórház igazgatóját, nővéreket, diákokat, látogatókat – megölték. A vérontás hat órán keresztül tartott. A britek

mindezt tudták, de nem cselekedtek, a segítségkérésről csak órákkal később érkezett parancs.

Végül az 1949. április 3-i fegyverszünet után a Har Hacofim „lenyelt” területét vált, és az ENSZ összesen 85 rendőre és 35 civile szóló tartózkodási engedélyt adott.

Mondhatnám azt, hogy eléggé friss házások voltunk. Négy éve, hogy összekötöttük a batyuinkat. Szeptember volt, közvetlen az ünnepek után voltunk. Mint általában, jól kiköltekeztünk, dacára annak, hogy csupán csak ketten voltunk. Nekem nem maradt senkim sem, kivéve az unokatestvéreimet, de azok nem hozzánk jöttek, hanem ellenkezőleg: mi mentünk hozzájuk, mivel kibucban éltek még akkor. Ők aztán tényleg nem kerültek sokba. Annál inkább a „jó barátok”, akik kihasználva azt, hogy csupán csak ketten vagyunk, eljöttek látogatába. Tudták, hogy híresen jó vendéglátó vagyok, és a feleségem is. Jöttek-mentek a haverok. És mi aztán igazán kitettünk magunkért. Valamikor szukot táján Haifán kóboroltam, és megakadt a szemem egy utazási iroda ajánlatán. „Töltse a polgári újesztendőt külföldön”, Részletfizetési lehetőség.

Na ezt megkérdem – gondoltam –, és benyitottam az irodába. Nagyon kedvesen fogadtak, és készségesen álltak rendelkezésemre. Két lehetőség volt: egy hét Párizs, vagy ugyanennyi London. Mind a két helyen jártam már, ám a nejem nem. Gyors döntés született: Párizs a szerelem városa. December 24-én indulnánk, és január harmadikán jönnénk vissza. Kicsivel több mint egy hét. Megbeszéltük hamar a részleteket és a fizetési feltételeket. Otthon semmit sem szóltam. Mikor kérdezte az asszony, hol maradtam ennyi ideig, elütottem a dolgot azzal, hogy bent kellett maradni tovább a munkában.

November végén aztán kénytelen voltam szólani, hogy van egy kis meglepetésem. Mondjuk amolyan karácsonyi ajándék. Izraelben a karácsony nem ünnep, ám sokan tartják abban a formában hogy együtt próbál lenni a család és megajándékozzák egymást. Ez nálam még Magyarországról maradt meg. Noha a nagyanym anyai részről ortodox volt, még ő is tartotta ezt a szokást. Ám itt most nem ez volt a lényeg, hanem az, hogy nejemnek nem volt ütlevele. Nosza, be a rendőrségre, és beadtam a kérvényt. Egy hét után már jött is a válasz: kéremek egy igazolást, hogy nincsen tartozásunk senki felé. Kinek tartoznánk? – gon-

Párizsi vakáció

GRAFIA: SALAMON SÁRA

dolkodtam el magamban –, inkább fordítva. Nekem tartoznak, de azokra mindre kérészet vehettek. Pusttán csak egy apróságot hagytam ki, mégpedig azt, hogy a feleségem olé hadasként jött az országra, és az a „segítségcsomag”, ami kimerült egy repülőjegyen és a pár sekel kezdő zsebpénzben, öt évig tartozásnak számít.

Hosszas alkudozás és egyeztetés után végül is megkaptam az ütlevelet. December elején együtt mentünk le Haifára átvenni a repülőjegyeket és a szállodai utalványt. Hogy stilszerű legyen a dolog, még vacsorázni is elmentünk. Sajnos nem készítettem elő ezt a részét a dolognak, és csak az alsó városban, egy arab étteremben kaptunk helyet. Megvacsoráztunk, aztán irány a buszvégállomás, hogy elérjük az utolsó autóbust hazáig. Már a buszon ülünk, amikor a feleségem megkérdezte: – Hol van a táskád?

Nézek jobbra, nézek balra, sehol sincs. Egy kis kézre húzható autós táska volt, amit szét lehetett hajtogatni, utazó táskaméretre. Ebben hordtam minden hivatalos papíromat, mint jogosítvány, ütlevel,

bankkártya stb. A táskának nyoma veszett, pusztán az ütlevel volt meg, beletéve a két repülőjegy és a szállodai bónok.

– A fene egye meg – káromkodtam el magamat amúgy magyarul –, biztosan otthagytam az arabéknál. De már nem érnék vissza. Holnap reggel majd később megyek be a munkába, és eljövök érte. De a legfontosabb, hogy a bankban leltitassak mindent, biztos, ami biztos.

Másnap az első utam a bankba vezetett. Azonnal leltitattam mindent és kértem új kártyát.

– Sajnos minimum egy hónap, amíg megkapja az új kártyát.

– Nem lehetne valahogy megsürgetni? – kezdtem az ilyenkor szokásos „jammert”. – Utazunk az év végén szabad-ságra, és nincsen semmiféle hitelkártyám. Nem nagyon szeretek készpénzt tartani magamnál. Legyen kedves, ha egy mód van rá, kicsit megsürgetni.

– Rajtam nem fog múlni. A központban, Tel-Avivban intéznek mindent. Ha ők hajlandók lesznek soron kívül elkészíteni, akkor megkaphatja egy hét alatt, persze felárral.

Miután itt végeztem, leutaztam Haifára. Az étteremben esküdöztek persze égre-földre, hogy nem hagytam ott semmit, mert nekik nem hiányzik a bonyodalom, és a hírnevüknek is ártana, ha egy otfelejtett dolognak lába kelne.

Ezt jól megcsináltam, gondoltam magamban. Meglepetést akartál? Nos itt van neked két kézzel.

A munkában is kissé ferdén néztek, de mikor megtudták, miért mentem be késve, még sajnáltak is. A pár nap szabadság is meg lett engedve, noha sokan, hogy honnét maradt ennyi napod, amikor az összes napjaidat kivetted. Nem mondtam meg senkinek sem, hogy Párizsba szándékozom utazni. Sohasem szerettem az irigyeket.

Karácsony napján utaztunk el Párizsba. Előzőleg még egy új zárat is felszereltem, mert az elhagyott táskában volt a kulcsom is. Minden klappolt volna, a kezdeti pechszorozatot leszámítva. Ám valahogy nem úgy sikerültek a dolgok. Első nap evett valamit az asszonykám egy kínai étteremben, amitől rosszul lett.

– Na akkor mostantól „pá-rizs” – mondtam nevetve. – Többet nem megyünk kinaiba.

Ám a rosszullét és a hányinger csak nem akart megszűnni. Egész ott-tartózkodásunk alatt kínozták a kellemetlenségek. Utolsó nap aztán jött még egy kis pech, ha eddig nem lett volna elég. Nem maradt egy lyukas fillérem sem, hogy metrójegyet vegyek a repülőtérré. A hitelkártyán nem volt jó a bankomat funkció, nem tudtam pénzt kivenni az automatóból. Végül is egy izraeli segített ki, aki ugyanabban a hotelban szállt meg, ahol mi. Lodra érkezve azonnal kivettem a bankkártyámmal pénzt, és kifizettem neki.

Ha az eddigi pechszériáról azt gondoltam, vége, hát nagyot tévedtem. Be akartak törni a lakásba, de nem tudtak. Az egész házban mindenki kicserélte a zárat. Feleségemet bevitték a kórházba az állandó rosszullétek miatt. Úgy látszik, valahol borúra derűnek kell jönnie. Bent a kórházban az orvos fülig éró szájjal fogadott: – Gratulálók önnek, nemsokára apa lesz!

Nos, ezért érdemes volt elmenni Párizsba vakációzni, leszámítva ezt a kis „balágánt”. ■

Nem örültem a híreknek. Bár vadak voltak, mint Attila hunjai, de eddig még nem volt válás a chevrában.

– Mi történt? – kérdeztem.

– Az asszony nem tudta megemészteni, hogy egy évet ültem a dutyiban.

– Te jószág Isten, mit tétél?

– A baj az volt, amit nem tettem. Nem fizettem adót. Principből egy vasat sem látott tőlem Izrael országa.

– És most mi lesz?

– Újra kellett volna fizetnem, de az utolsó pillanatban leléptem.

Ejfélig próbáltam megmagyarázni barátomnak, hogy valami adót mindenkinek kell fizetni. Sajnos ez eredménytelennek bizonyult. Dubi kapott munkát a közeli városban, ott lakott nálunk a farmon. Még lovagolni is megtanult.

A következő meglepetés karácsonykor ért. Ott ülünk a farmerokkal és ellénekeltek velük a karácsonyi nótákat. Dubi közbevágott:

– Hagyd abba, ez egy keresztény ünnep.

– És mióta vagy te vallásos?

– Tegnap óta.

– Mi történt?

– Elmegyek Amerikába. A hábádryikok szereztek nekem vízumot.

Dubi tényleg Amerikába utazott. Két évig nem hallottunk róla. Jom kipur előtt felhívtam telefonon.

– Bőjtölsz? – kérdezte barátom.

– Tudod, nekem cukrom van, Isten megbocsát – válaszoltam. Kaptam egy hosszú előadást, a végén megkérdéztem:

– Te Dubi, miből élsz?

– Olyan élelmiszert árulok a négereknek, aminek lejárt a szavatossága.

– Te Dubi, megint bajba kerülsz. Menj haza, folytasd a munkádat, fizessél adót.

Erre nem válaszolt. Letette a kagylót.

Pár évig megint nem hallottunk Dubiról.

Egy reggel szólt a telefon:

– Dubi!

– Arjel!

– Mesélj magadról, hogy vagy?

– Rákom van.

– Te jó Isten!

– Azt hiszem utoljára, beszélünk. Holnap bemegyek a kórházba. Nincs kiút.

Mit mond ilyenkor az ember?

– Dubikám drága, próbálj meggyógyulni. Mi nagyon szeretünk.

Pár napra rá volt felesége telefonált Izraelből. Elmondta, hogy Dubit eltemették.

Nyugodjon békében. ■

én, én, én...!

„Minden ember annyit ér, amennyi szeretet van benne.”

(Albert Schweitzer)

Úgy kanyarodott be a szűk, hűvös-völgyi utcácskába, hogy a sarki gesztenyefáról rémülten röppenetek fel az egész napi forróság után békésen pihenő galambok, és kétségbeesve iszkolt hazafelé a vad csikorgás hallatán a macskapár, miután szerelemrekészültük megzavarásával kipárolgott a gerjedelem belőlük. A kocsiiban bömbölt a zene, majd amikor lefékezett a háza előtt, felszabadultan csapott a kormányra. – Vége a lüzerségnek, új korszak kezdődik! – rikartotta, bár a következő percben röstelkedve figyelmeztette önmagát: – Gyuri ne legyél olyan, mint egy kamasz, akit megdicsérsz a matektanár!

Pedig a negyvenegy éves Gyuri joggal érezte magát úgy, mint egy éveken át sikertelen kamasz, akiről végre kiderült, látja át leggyorsabban a nehéz szöveges példákat, s amíg az osztály értetlenül tájta a száját, ő már kérdezni is tud. Mert ezen a napon a véleményvezérek által lenézett, és az intrikákból mindig kimaradó, csendes Gyurikából György lett, hiszen a cég német tulajdonosi bejelentették, hogy nem a nagyképűségéről híres, fölényes Zsolot és nem a főnökséget elvtelenül kiszolgáló Zsanettet nevezik ki az új telephely élére, hanem őt. Az innovációs pályázata messze kimagaslott a többi közül, s végre észrevették, Gyuri nem a kavarás, hanem a szakma mestere. – Haj, de boldog lesz Réka, ha megtudja, nem volt igaza, amikor lüzérnek nevezett! Lám, tisztességes munkáért, arcvesszés nélkül is lehet előbbre jutni! – gondolta mosolyogva, amikor belépett a házba.

– Nem kellene bevitetni az ágyadat a cégbe, hogy ott alhass, és haza se gyere? – reccsent fel Réka az ebédőlőből köszönés helyett. – Tudod, hány óra?

– Kilenc – felelte lefordítva, s a fogadtatás hatására nem sikeres férfiként, hanem Micimackó farkát sirató Fülesként nézett a feleségére. Réka az ebédőlasztal mellett ült, mohón evett, a szája széléről bordós-vörös lé csorgott az állára. – A gyerek most aludt el, én sokáig vártalak, hogy együtt vacsorázzunk, de elegem lett. Meggyulest csináltam, mennyei, könnyű, húsit! De ha neked fontosabb a munkád...?! – hadarta, majd vad indulatlan kanalazott tovább.

– Nem szoktam ilyen későn érkezni, sok mindent történt ma, még fél hétkor is volt egy megbeszélés. Mesélnivalóm lenne... – sóhajtott Gyuri.

– Azért tárgyalak veled, mert most készítek elő a kirúgásodat? Vedd tudomásul, én akkor sem mehetek vissza dolgozni, ha téged utcára tesznek, mert a gyerek nagyon anyás, és nem fogom másfél évesen bölcsődébe iratni az apja lüzersége miatt – sziszegte Réka, és újból a levelese temetkezett. Gyuri nézte a feleségét, aki a sértettségtől eltorzult arcával egy csöppet sem emlékezett arra a megértő, szép lányra, akibe örülten beleszeretett hat évvel ezelőtt, és amikor a meggyuleves megint lecsorrant Réka állára, elege lett.

– Megnéztem a gyereket, aztán szólj, ha befejezted az evést, mert még mindig szeretnék valamit mondani – közölte koma-

morán, mire Réka az asztalra csapott. – Egész nap robotolok, vásárolok, takarítok, pelenkázok, mosok és főzök, te meg anynyira sem becsülsz, hogy hazaérj vacsorára? – kiabálta azzal sem törődve, hogy felébrésztheti a kisfiukat.

Szerencsére a gyerek rózsás arccal szuszogott a kiságyában, és Gyuri szívet megint az a különös melegség járta át, amit mindig érzett, ha a fiára nézett. – Szeretnék megvédeni a világ rúgásaitól – sóhajtott, majd egy percre elismérlően gondolt Rékára, aki sok türelemmel teremtett meg mindent ahhoz, hogy a kicsi ilyen boldogságos békében aludjon el esténként. – Nagyságos úr, a leves tálalva! – harsant a felesége gúnyos hangja az ebédőlőből, ami azonnal kifújta Gyuriból a hálás gondolatokat. Csendesen csukta be a gyerekszoba ajtaját, és ingerülten ült az ebédőlasztalhoz. – Réka, nem enni akarok, hanem beszélni, mert nagy hírem van! – mondta fáradtan.

– Meg sem kóstolod, pedig kifejezetten miattad készítettem?! – kiabált Réka, Gyuri pedig úgy érezte, vagy ösztönri az asztalt, vagy sirni kezd, de a felesége nem vette észre, mi zajlik benne, tehát folytatta. – Hányszor fordult elő, hogy én akartam neked mesélni, de nem figyeltem! Milyen sokszor mondogattam, önálló vállalkozásba kezdenek, hogy legalább én ne dolgozzak napi kilenc-tíz órát, de csak hajtogattad, törődjek a gyerekkel, nem az én dolgom az anyagi háttér megteremtése! És te milyen háteret teremtettél...?

– Elég volt! – ordított fel Gyuri. – Épp azzal a hírrel akartam valami dicséretet kicsikarni belőled, hogy egy hónap múlva közel dupla fizetést teszek majd az elégedetlen nagyságos asszony lába elé...

Réka megdöbbsent: – Több lesz a pénzünk?

– Igen, több lesz a pénzed, nekem meg több lesz az öröömöm, persze csak akkor, ha kiteszem a lábam ebből a házból! – üvöltötte Gyuri, és elrohant.

– Ezért teszem ki a lelkem? Ezért szakítottam meg a karrieremet? Ezért akartam ma örömet szerezni ennek a hülyének? – nyögte Réka kétségbeesve az üresen kongó nappaliban, majd zokogva lépett az ablakhoz, hogy lássa, mit csinál Gyuri odakint. Az autó nem mozdult a ház elől. Pedig járt a motor, és a férje a volánnál ült. Csakhogy nem mert elindulni, mert semmit sem látott a szemét elborító selyes könnyektől. ■

FOTO: SZERZŐ
Vendégszerzőnk: V. Kulcsár Ildikó, a Nők Lapja újságírója

GRAFIA: SALAMON SÁRA

Egy taglitszerelem emlékére

..... Kristóf Juli

Ott ültek a tábortűz körül szinte mind – az ilyen-olyan pesti egész fél- és negyedzsídók, teljes egyet-értésben, identitásuk beltartalmát kapirgálva. Aznap este épp a sivatag közepén, beduin sátrakkal körülveve, amelyek bel-sejében, leterített szőnyegeken készült a csapat másik fele a hosszú nap utáni jól megérdemelt alvársra. Csak az a katonafiú ne gitározott volna odakint. Először a madrichok örmére csupa erciszraleset „gesercármeod”, üvöltötte a banda (azt meg a reptérről a szállodába tartva megtanulták), de utána csak elkezdődött a Beatles meg a Floyd, és utána jöttek az újabbak, egészen James Bluntig, aztán John Legendig, hogy „kozólóló mi lávólóló” – és az szinte örjítően szép volt, mert nem volt fényszennyezés sem, és el lehetett botorkálni a sátrak között, a sivatag felé a dalolás után a szépszemű katonafiúval csillagokat nézni, a hátán pedig még ráadásul ott lógott a gitár is.

Aztán szó szót követett, valamilyen nyelven, azt már nem tudni, melyiken, mert a katonafiú angolja nem volt valami hüha, de azért azt meg lehetett beszélni vele – mert okos emberek megértik egymást –, hogy az este varázslatos itt az erceben, és hogy ő kőrszabai, és hogy neki, a lánynak mindenképp el kell mennie és meg kell látogatnia őt, Roit és a családját. És akkor elcsattant az első okvetlen csók, fogdosódás is volt kicsit, de akkor utána ugye kibújik az ember az ölelésből, nehogy ő legyen a csapat kurvája, már így a harmadik napon, majd még vár egy kicsit, pedig nem fülük ehhez a visszahúzódáshoz a foga, vagy a keze, a melle, a lábai sem egyáltalán. És visszavonul a sátorba, kuncogva el lehet

mesélni a Hannának, akivel Ferihegyen kötetett az életre szóló barátság, és aki egyike volt a két igazisidónak a csapatban, hogy mi minden történt rövid fél óra alatt odakint. Csodás dolog ez a taglit.

Meg is kérdezte a Hanna, hogy kijönne-e a Roi miatt Izraelbe, mert a Hanna nővére kiköltözött a férje miatt, és tők jól megvannak, és erre ő elképzelte magát kőrszabai ifjú feleségként a gitározó katonaférfijel, és nem volt ellenére a gondolat.

Ébren is tartották ezek az álmok meg a sátorban bolyongó legyek meg a többiek szuszogása-horkolása – meg egy kicsit várta is, hogy majd bejön az ő jóvendőbelije és odakuszik mellé és meg lesz egy kis fogdosás meg talán puszi. De a Roi csak nem volt sehol, pedig már mennyi idő eltelt. Biztos az az idióta Ági és Kati faggatják a seregéről – stréberék –, és nem engedik aludni. Meg ugye főleg melléküzni...

Aztán neszezésre ébredt, megnézte a telefonját. Éjfél. Kuncogás két hálószáknnyira tőle. Kati? Ági? Nem tudni. De van ott egy fiú is, fiúhang – az ő jóvendőbeli izraeli katonaférje, a Roi motoz valahol odaát, ahol nem is kellene lennie, mert az ő hálószáka az ajtónál van, hogy meg tudja védeni a csapatot, ha jön az ellen. De az, az biztos, hogy a Roi az, és sűrűlódások és hangok és nevetésgélek és aztán másfajta neszek, elgőzör halak, alig kivehetőek, aztán hangosabbak és hangosabbak, kéjesen ütemesek, a többi meg csak szuszog és horkol, de közben, közben benne – benne lassan megszületik, kibomlik egy új életérzés, ugyanolyan ütemesen, ritmusra, megalázva, egy csalódott, sértett, gonosz és bölcs életérzés, és már tudja, most már biztosan tudja, hogy legközelebb a palesztinokhoz megy önkénteskedni. ■

CSALÁD Fotózás

SÁRA SALAMON Photography

Étérre való emlékek...

Teremtésünk együtt emlékeket...

Sára 0527971655
www.sarasalomon.com

A színház mindenkié

„HOL SÍRJAINK DOMBORULNAK, A STEINERÉK LEBORULNAK...”

Nehéz ma Magyarországon zsidó színházat csinálni, mert bármilyen hihetetlen, örületes, elképzelhetetlen ötlettel áll elő az író-rendező ember, a kormány már ott áll lesben, és vagy megvalósítja, vagy egy még elképesztőbb ötletet dob be a közbeszédbe a zsidókkal kapcsolatban. De hát senki sem ígérte, hogy könnyű lesz, szóval nem panaszkodhatok.

••••• Borgula András •••••

A Gólem már 11 éve működik mint professzionális művészszínház Budapesten, sokan ismernek miniket – a most befejezett évadban 9000 embernek játszottunk 8 városban, 27 helyszínen. De azt kevesebben tudják, hogy létezik egy Gólem Stúdió is, ahol lelkes amatőrök minden évben színészmesterséget tanulnak, és év végén még egy vizsgadarabban is bemutatkoznak. Ide bárki jelentkezhet, és így bárki részese lehet egy színház életének, egy szindarab létrehozásának. Tavaly úgy döntöttünk, hogy szintet lép a stúdió, és egy teljes éven keresztül fogunk tanulni a tagok – Németh Virág dramaturg vezetésével –, és év végén egy különleges projektbe fogunk bele. A Steinerékbe.

A Steinerék egy nyolc részből álló színházi sorozat. Egy szítkom, egy szidrá – pont, mint a televízióban, csak éppen ez most a színpadon, élő közönség előtt történik.

Minden hónap első hétfőjén láthatnak egy-egy részt azok, akiket érdekelnek – és itt jön a lényeg – egy tipikus magyar zsidó család mindennapjai, sikerei, bukásai, küszködése a vallással, a hagyományokkal, az ünnepekkel, a parancsolatokkal – szóval magával.

ELSŐ ÉVFOLYAM, ELSŐ RÉSZ

A Steiner család – Tamás, az apuka (negyvenvalahány éves), és három gyermeke: Zsanett (14), Zsófia (21) és Zsombor (17) – a kővágóórsi temető előtt gyülekeznek, hogy végső búcsút vegyenek szeretett nagymamájuktól. Velük várakozik Tamás elvált felesége, gyermekeinek anyja, Rózsa, a legújabbkori búszke-nemzeti-magyar vonalban hívó karrierdiplomata, és Borbála, az új feleség, aki „rendes csángó leány” és legalább 15 évvel fiatalabb Tamásnál. A család egyik tagja sem sejtji, hogy bármilyen köze lenne a zsidósághoz.

A szomorú esemény akkor vesz különös fordulatot, amikor a pap helyett egy hölgy érkezik, aki azt állítja, hogy ő volt a mama lelkipáztora, egy budapesti reform közönség rabbinője, akinél a mama letétbe helyezte végakarátát, és azt kérte, majd olvassa fel a családnak a temetésén. Sőt, kiderül az is, hogy a helyszín nem csak úgy simán a kővágóórsi temető, hanem a zsidó temető.

Könnyen kitalálhatják: a temetésen kiderül, hogy a nagymama, Tamás anyja zsidó volt, de ezt a tényt nem osztotta meg a családdal. Mint ahogy azt sem, hogy a kis szerény vidéki házon kívül hatalmas vagyonnal rendelkezik Pesti ingatlanokra, arany- és gyémántgyűjteményre, bankszámlákon várakozó eurószázezekre derül fény, amit a családra hagy. Egy feltétellel.

A HÉTVÉGÉN ZSIDÓK LETTÜNK

Nagyi, aki nagyon szegény, hogy elhallgatta ezt a „zsidó dolgot” a család előtt, mert nem akarta ezzel „megnehezíteni” az életüket, most egy érdekes üzenetet küld a siron túlról. Felajánlja a családnak, hogy ha megpróbálnak a zsidó hagyományok, előírások, vallási törvények szerint élni egy teljes évig, akkor megkapják a teljes örökséget.

Csábító lehetőség, de mit tehet az ember, akire ilyen hirtelen rázúdul a zsidósága? Mit tehet a családfő, akit eddig csak a könyvtári munkája érdekelt? Hogy vezesse családját, gyerekeit, akik között már más vallási felekezet tagjai is vannak (Zsófia egy ismeretlen keresztény szekta tagja), vagy éppenséggel egyáltalán nem érdekli őket semmi (Zsombor minél előbb le akar lépni Magyarországról)? Mit tehet az ember, aki elég zsidó ahhoz, hogy a környezete annak lássa, de nem elég zsidó a hivatalos egyházaknak?

Persze ennél egyszerűbb kérdések is felerősülnek: hogyan tartsunk kóser konyhát, ha azt sem tudjuk, az mit jelent, vagy hogyan tartsuk a szombatot, ha fogalmunk sincs, hogyan kellene.

KÉT ZSIDÓ – HÁROM VÉLEMÉNY

Családukat, Steineréket ezen a röögő úton végigkíséri Keresztes Kornélia rabbinő és természetesen a magyar sorozatok elmaradhatatlan alakja, a szomszéd is. Őt Spielman Juditnak hívják, és – sose találunk ki – szintén zsidó. Ami még színesíti a képet, az az a tény, hogy a régi és az új feleség között neki is volt egy kis románca Steiner Tamással. Így minden adott egy jó kis káoszhoz, balágánhoz, ahogy azt héberül mondanánk.

Az első, bemutatkozó rész (Zsidók letünk) már ebben az évadban lement, és így októbertől a következő hét részben a család szemszögéből látjuk majd, milyen is egy igazi budapesti asszimilálódott zsidó család élete és harca saját magával. ■

A következő részek:

2. rész: **Steinerék ünnepei (ros hasana, jom kipur és szukot)** – 2017. okt.
3. rész: **Steinerék szombatot tartanak** – 2017. november
4. rész: **Hanukarácsony** – 2017. december
5. rész: **Soha többé disznósajt, avagy kipróbáljuk a kóser konyhát** – 2018. január
6. rész: **Ki az igazi zsidó – avagy neológ, ortodox vagy reform legyek?** – 2018. február
7. rész: **Minket mindenki utál, avagy antiszemita is kell, hogy legyen valaki** – 2018. március
8. rész: **Jom háácmáut, avagy Izraelbe kéne menni!** – 2018. április

Balsors és babona

TISÁ BEÁVI GONDOLATOK OREN ZSUZSITÓL

A babonásság nem vallásfüggő. Valamilyen babonában mindenki hisz, legyen az a fekete macska, a tizenhárom szám vagy a szerencsehozó löhere. A zsidó vallásban azonban számos olyan elem létezik, amely a babonás felfogást táplálja.

Az egyik legismertebb ilyen babona az év hónap 9. napjától való rettegés. A héber szóolás, miszerint „tisá beáv-arcot vág” valaki, vagy „úgy néz ki, mint tisá beáv”, arra utal, hogy az illető vagy a látvány szomorú vagy elkeseredő.

A tisá beáv szó szerint azt jelenti: a kilencedik nap év hónapban. Ez a nap – mely ebben az évben július 31.– augusztus 1-re esett – hiedelmek és félmek megtestesítője a zsidók számára, a babona szerint sirást, pánikot, szomorúságot hoz magával. Bár egyéni balszerencsét is jelenthet, mégis inkább a zsidóság egészének balsorsát testesíti meg, és ugyanolyan gyászos tisztelettel kezeljük, mint a jom kippurt. Amíg jom kippur világszintű ismertséget nyert, addig a tisá beáv sokkal kevésbé él a köztudatban, igazából csak a vallásos körökben van kiemelt jelentősége.

A két legismertebb történelmi esemény, melyek a zsidó naptár e napjára estek, az első és a második Szentély lerombolása volt i. e. 586-ban, illetve i. sz. 70-ben. A Teremtő házának meggyalázása örök fájdalom marad a zsidóságnak, amire gyászba borulva illik emlékezni. Salamon király korában a babilóniaiak egy virágzó zsidó birodalmat szálltak meg, a tanítások szerint az „idegen kultúrák adaptálása” és „fekete mágia használata” miatti büntetésként. Több évszázaddal később Heródes király újjáépítette

a jeruzsálemi templomot, és annak helyén egy lélegzetelállító építészeti mesterművet emelt. Júdea királyaként Heródes ugyan magas adókat vetett ki, de vallási jogokkal egyensúlyozta az ott élő népek szükségleteit – ennek a római megszállás véget vetett, és Jeruzsálemet, benne Heródes Templomával együtt, újra lerombolták.

Ezeket jóval megelőzte az a szintén gyászolando eset, amit a „tiz kémek bűnéként” ismer a vallástörténet. A tisá beávi szerint sirást, pánikot, szomorúságot hoz magával. Bár egyéni balszerencsét is jelenthet, mégis inkább a zsidóság egészének balsorsát testesíti meg, és ugyanolyan gyászos tisztelettel kezeljük, mint a jom kippurt. Amíg jom kippur világszintű ismertséget nyert, addig a tisá beáv sokkal kevésbé él a köztudatban, igazából csak a vallásos körökben van kiemelt jelentősége.

A két legismertebb történelmi esemény, melyek a zsidó naptár e napjára estek, az első és a második Szentély lerombolása volt i. e. 586-ban, illetve i. sz. 70-ben. A Teremtő házának meggyalázása örök fájdalom marad a zsidóságnak, amire gyászba borulva illik emlékezni. Salamon király korában a babilóniaiak egy virágzó zsidó birodalmat szálltak meg, a tanítások szerint az „idegen kultúrák adaptálása” és „fekete mágia használata” miatti büntetésként. Több évszázaddal később Heródes király újjáépítette

Messiást tisztelve, a vallás és a zsidó lét védelmében három éven át küzdöttek a Római Birodalom ellen. Ez a történelmi esemény azóta is a zsidó létezésért való küzdés szimbólumaként él a köztudatban. A rómaiak a felkelést végül év hónap kilencedikén levertek, Jeruzsálemet lerombolták. Turnus Rufus hadvezér ráadásul felszántatta a Szentély teljes területét.

A balsorsú események listájának azonban meg koránt sincs vége. Angliából 1290-ben ezen a napon utasították ki a zsidókat. A németek az első világháborúba szintén ezen a napon léptek be. Heinrich Himmler ezen a napon kapott formális engedélyt az úgynevezett „végző megoldás” nevű programra. A varsói gettóból is ezen a zsidó dátumon kezdték meg a zsidók tömeges átszállítását a Treblinka kivégzőtáborba.

Bár a templomot 9-én gyűjtötták fel, az még másnap is égett, ezért év hónap tizedike is szerencsétlen napnak számít. 1306-ban például ezen a napon utasították ki a zsidókat Franciaországból, 1994-ben Buenos Airesben követtek el merényletet az izraeli követség ellen, 2005-ben pedig ezen a napon kezdték meg a gázai övezetbeli Gus Katif nevű zsidó telep kúritését.

Gyásznapunk fokozott betartására Maimonides időszakában került nagyobb hangsúly. Irányzattól függően van, aki csak

zatok elmaradhatatlan alakja, a szomszéd is. Őt Spielman Juditnak hívják, és – sose találunk ki – szintén zsidó. Ami még színesíti a képet, az az a tény, hogy a régi és az új feleség között neki is volt egy kis románca Steiner Tamással. Így minden adott egy jó kis káoszhoz, balágánhoz, ahogy azt héberül mondanánk.

Az első, bemutatkozó rész (Zsidók letünk) már ebben az évadban lement, és így októbertől a következő hét részben a család szemszögéből látjuk majd, milyen is egy igazi budapesti asszimilálódott zsidó család élete és harca saját magával. ■

A következő részek:

2. rész: **Steinerék ünnepei (ros hasana, jom kipur és szukot)** – 2017. okt.
3. rész: **Steinerék szombatot tartanak** – 2017. november
4. rész: **Hanukarácsony** – 2017. december
5. rész: **Soha többé disznósajt, avagy kipróbáljuk a kóser konyhát** – 2018. január
6. rész: **Ki az igazi zsidó – avagy neológ, ortodox vagy reform legyek?** – 2018. február
7. rész: **Minket mindenki utál, avagy antiszemita is kell, hogy legyen valaki** – 2018. március
8. rész: **Jom háácmáut, avagy Izraelbe kéne menni!** – 2018. április

„Nyugi Mama, itt vagyunk Izraelben, majd megyünk haza.”

INTERJÚ TÖRÖK FERENCCEL, AZ 1945 CÍMŰ FILM RENDEZŐJÉVEL

Az 1945 c. magyar filmet a rangos Jeruzsálem Filmfesztivál, a holokauszttal kapcsolatos művészi alkotásoknak járó Avner Salev Jad Vasem elnöki díjjal jutalmazta. Török Ferencsel, a film rendezőjével Tel-Avivban beszélgettünk a filmről, Izraelről és a zsidóságról.

••••••• Vadász Éva •••••••

Mi fogott meg téged a Hazatérés c. novellában?

Az időpont. '45-ről felszabadulásként tanultunk, ugye. A totál kaotikus, ellentmondásos közeget, azt, hogy mi történt a második világháború után, nem tanították nekünk. A szovjet megszállást, a pontot, amikor jött a kommunizmus, az 1945-48 közötti magyar társadalmat ha nem értjük, akkor tulajdonképpen nem értünk semmit. Gáborral (Szántó T. Gábor, a novella szerzője) a hiányzó láncszemnek hívjuk ezt az időszakot.

Hogyan lett a viszonylag rövid elbeszélésből egy jó másfél órás film?

2004-ben egymással szemben laktunk a Tátra utcában, akkor jelent meg Gábor novelláskötete és odaadtam nekem, én pedig szépen elolvastam. Ez a rendkívül erős novella tetszett meg. A teljes magyar társadalmat akartuk reprezentálni, a vasutastól a jegyzőt át a fiataloktól az öregekig. Kitaláltuk, hogy legyen egy esküvő, ami nem volt a novellában. Hosszan dolgoztunk a forgatókönyvön. A jegyző karakterét kiemeltük. Ha meg tudjuk fogalmazni, milyenek a bűnösök, a kollaboráns falu és annak a hierarchiája – ettől lesz újszerű.

Tizenkét évet dolgoztatok a filmen. Nem hosszú ez a folyamat?

Egy ilyen filmnek minimum 5 év kell. Tévéfilmek gondoltuk első körben, de akkor oda nem kellett. Amikor Angelus Iván, a film producere a film produceres, akivel együtt dolgoztunk a filmen majdnem végig, és aki sajnos meghalt, 6-7 év után azt mondta, hogy úgy néz ki, most meg lehet csinálni akkor én kint voltam egy évig Amerikában és azt gondoltam, hogy Magyarországon úgysem lehet filmet csinálni. Furcsa volt, hogy teljesen más volt a helyzet. Kaptunk rá pénzt, nagyon gyorsan elkezdtük előkészíteni és leforgattuk. Aztán jó hosszú utómunka következett.

Szántó T. Gábor említette a Drory magyar könyvtárban rendezett beszélgetésen, hogy nem lehet zsidó filmnek bélyegezni a filmet.

Igaz a van. Réz András meghívott egy filmklubba Szentendrére, ahol azt mondta, a Szántó T. irt egy zsidó novellát, a Török meg forgatott belőle egy gőj filmet. De neki sincs igazsága. Ugyanannyira magyar, mint zsidó a film. De ezek nem műfajok. A western, vagy a thriller, vagy a krimi műfaj címkéivel lehet meghatározni a filmet.

A támogatás ellenére, mégis a szentendrei Skanzenban forgattatok.

Igen, de máshol is forgattunk. Terepszemléltünk Ukrajnától, Tokajon át Erdélyig. A díszleteket, a főteret a Skanzen tokaji falu részén építettük fel. Észak-Kelet Magyarországon, borászok, kereskedők lakta vidékre képzeltük el a filmet, közel a szlovák-ukrán határhoz, ahol harcok nem voltak. Ezért volt a Skanzen ideális. Rajk Lacinak kellett kicsit pusztítani rajta meg hozzáépíteni is, fából, vagy papírból. Az állomás például 5 falu állomásából mozaikoztuk ki, Kalocsától kezdve Börgöndig. A főteret pedig díszletszerűen raktuk össze, a kocsmát, a patikát és két házat felépítettük, a semmiből.

A jelmezek egy letűnt kort jelenítenek meg.

A Sosával (Sosa Juristovszky jelmeztervező) sok filmet csináltam, neki is nagy kihívás volt. A két ortodox zsidó jelmeze volt talán egyszerűbb, csak egy jó kalapot kellett találni, ami nem haszid, inkább status quo. Ki is irtuk Zeév Paskesz nevét a köszönetekbe, mert ő volt az, aki a forgatás előtti szombat bejövele előtt pár perccel válaszolt Sosának, hogy megkerekézik a filmhez. Lajtai Péterrel végigvittük, hogy kik ezek a status quo zsidók, akik nagyon mélyen tartják a vallási hagyományt, de nem keményvonalas haszidok. Lajtai-nak nagyon hálás vagyok például a kabátbevigasztalásért a film végén. A hitelét, az erejét adva egy ilyen jelenet egy filmnek.

Rudolf Péter direkt a jegyző szerepéért hízt meg?

Két hónap alatt felpattintott 12-13 kilót. Pizzát evett és sört ivott. Két évé nyáron forgattunk, szeptemberben fejeztük be, és karácsony környékére már ledobta. Huszonevesen alakított utójára drámai szerepeket és gonosz figura soha nem találta meg azelőtt. Azt mondta, hogy a tekintélyt nem lehet csak úgy eljátszani. Megváltozott a járása is. Amolyan színészi transzformációk ment keresztül.

Kiknek szántátok ezt a filmet?

Mindenkinek. Tudtuk, hogy sokkal többen fogják megnézni külföldön, mint Magyarországon, függetlenül a nyelvtől és

a magyar helyszíntől. Magyarországon a célunk az volt, hogy sokkolja az ottani nézőket, mert olyan kérdést feszeget, amiről nem beszélünk. Itt Izraelben meglepve tapasztaltuk, hogy a két ortodox a történet után szerintük nyilvánvalóan nem maradt Magyarországon és nem állt be a sorba felépíteni a kommunizmust. Magyarországon inkább Rudolf Péter szerepét gondolják tovább az emberek.

Az első díjat a Berlinarén kaptatok.

A Panoráma szekcióban voltunk, ahol nem volt vörös szőnyeg. Ott az emberjogi, meg a harcoss meleg filmek mennek – szóval direkt a tabusértegető alkotások-

nak van fenntartva. Óriási megtiszteltetés, hogy oda bekerültünk. 12 nagyfilm volt, amit 3500 filmből válogattak ki. Különleges dolog volt ezt a filmet Berlinben bemutatni. Úgy néz ki, nagyon működik a németeknél. Talán azért, mert végre nem a németek a szemetek benne, hanem a magyarok.

Szembeszézés a múlttal. A magyarok bűnösök – ahogyan Orbán Viktor ki mondta a minap.

Nagyon nagy dolog, amit Orbán mondott, vagy amit kikényszerítettek belőle. Ugyanazt üzent, mint mi a filmünkkel. A magyar társadalom talán most ért meg a múlt értékelésére. Hogy kimondjon olyan dolgokat, melyek azelőtt gátolva voltak. Amiért nem lehet jó történelem könyveket írni, nem lehet egyenesen beszélgetni családokban, mert nincsenek kimondva a dolgok.

Mikor vetitek majd az itteni mozik a filmet?

Lement a magyar forgalmazás, őszszel kezdődik az amerikai és jövőre jut el szerintem Izraelbe. A Cinemateque-ban mutatunk be a fesztiválon és így sajnos a Haifai Filmfesztiválra nem mehetünk, pedig én inkább Haifához kötődöm, mint Jeruzsálemhez – anyukám ott lakott, unokatestvérem is.

Nem most jársz először Izraelben.

97-ben a másodéves vizsgafilmeink közül meghívtak kettőt a Tel-Avivi Nemzetközi Diák Filmfesztivál. Akkor a Groó Dinivel kijöttünk. Akkor voltam először

filmfesztiválon és tanultam meg mi az, hogy filmfesztivál.

Azelőtt pedig, még a hamis vonatjegyes rendszerben, a későbbi feleségemmel elindultunk Görögországba, mert nem lehetett otthon elmondani, hogy Izraelbe akarunk menni – épp háború volt. Cipruson keresztül érkezünk meg hajóval Haifára. Amikor véletlenül összefutottunk anyám egyik ismerősével, írtam egy levelezőlapot Pestre: Nyugi Mama, itt vagyunk Izraelben, majd megyünk haza. Anyám felhívta a rokonságot és mindenki sokkot kapott. Mi meg imádtuk az egész utat. Ez volt az első közös utunk.

Húszévesen, hajó, mediterrán, szerelem, Maszada. Tulajdonképpen identifikációs út volt ez. Nehéz Magyarországon meghatározni, hogy az ember zsidó-e, vagy, hogy mi a köze a zsidósághoz. Hogy mit mondunk a gyerekeinknek erről. Fiatalon voltunk itél, szerelmesen, könnyű volt közösen beleszeretni Izraelbe, de azóta is az egyik legfontosabb identifikációs elem.

Milyen volt most Jeruzsálemben?

Nem sok időre, négy napra jöttem és végig dolgoztam. Vetítések, beszélgetések, interjúk. Azért fel tudtam menni a Falhoz. Régen, amikor ott jártam, mindig azzal voltam elfoglalva, hogy kitöltsem azt a cédulát, meg hogy hova dugjam be, meg hogy ne essen le a kipa a fejemről, közben a feleségem jajveszékelt, hogy miért nem engedik be, nekem meg már tekeri a rabbi a tfilint. De most fel tudtam menni vetítés előtt, csak úgy megfogni azt a jó meleg követ egy 5 percre és szaladtam vissza a vetítésre. Közel van ugye a Cinemateque a Falhoz. A Cion kapunál csak fel kell menni, nem is kell bemenni a bazársorra. Életemben először használtam életszerűen a jeruzsálemi óvárost.

Kaptatok-e olyan kritikát, hogy felmentek a magyarokat a film végi jelenettel?

Építő kritikát igen. Az ósbűn, ami a társadalom cinkosságát feltételezte a deportálás idején, tovább él. Nem lehet tőle megszabadulni. Tragédiát okoz később, amennyiben nem beszélünk róla, amennyiben felünk hazudunk. ■

Égy néhét nap története a vásznon

A jegyző (Rudolf Péter) hatalmas Döbrögi-pocakkal és izzadó, kopasz fejfel a fia lagzijára készül. Reggel még minden nyugodt, majd megérkezik a két zsidó (Angelus Iván és Nagy Marcell). Pár lábában parfümököt és kozmetikumokat hoznak. Az állomásfőnök berezel, és nekiindul

biciklivel a városnak, hogy szétkürtölje a hírt: megérkeztek a zsidók. Westernfilmeket idéző hangulatban tárul a néző elé: hogyan reagálnak az egyes emberek, miéért kap frászt az egész falu attól, hogy két fekete ruhás férfi besétál a faluba. Magyar reakciók magyar zsidókra.

Könyvek, nosztalgia és kánikula

Hol a boldogság mostanában? – kérdezte Petőfi. A költői kérdésre nyújtott választ itt nálunk, ezekben az átlagosnál is melegebb, forróbb, sőt egyenesen elviselhetetlen napokban kicsit megváltoztattam: csakis egy barátságos, ám léghűtött szobában érezhetjük boldognak magunkat. Hozzátenném: egy-egy jó könyvvel a kezünkben.

..... Schnapp Lea

A mint arról az Új Kelet előző számában is olvashattunk, nemrég Natanján és Tel-Avivban is találkozhattunk a mai modern zsidó irodalom egyik jeles művelőjével, Benedek István Gáborral, a natanjai B'nai B'rith páholy, illetve a Magyar Nagykövetség szervezte író-olvasó találkozók.

Számomra külön örömet jelentett, hogy Benedek Pista barátom, távoli rokonom személyesen hozta el Jeruzsálembe egyik legutóbbi könyvét, az *Aranyhomokot*, a szerző huszonhatodik művét, mely Budapesten, a Tevan Alapítvány gondozásában jelent meg. Már maga a találkozás is felejthetetlen élmény volt. Többet ültük körül az asztalt: Hajnalka, BIG felesége, kísérik, Egervári Vera illetve Káin Ági, a natanjai B'nai B'rith páholy elnöknője, a diszvendég és jómagam. Ott voltak velünk a régi közös emlékek, és ott ült Pista testvérbátyja, Benedek Pali, aki hosszú évekig az Új Kelet munkatársa és szerkesztője volt és akivel együtt voltak gyerekeik, együtt deportáltak őket, és együtt szenvedtek a vészkorszak különböző helyszínein. Ott ült velünk az édesanyjuk, akit egy alkalommal Kecskeméten is meglátogathattam – meg is írtam ennek a látogatásnak a történetét.

Miért is lett *Aranyhomok* a könyv címe? A regény a fiatalkori kecskeméti éveket idézi, ahol Benedek István Gábor az ötvenes évek elején tanult és érettségizett, majd megkezdte újságírói pályafutását. Ebben a városban fogalom volt az aranyhomok, mert állandó volt a vízhiány, és az itt lakók a Tiszára jártak le vizért és fürdeni is. A Tisza-parti aranyhomok nosztalgiaját, a fiatal évek emlékeit, a furcsa korszak történéseit ötvözte a szerző nagyon jó regényre, amelyben a valóság és a fikció közötti határok teljesen jelentéktelenné válnak, a cselekmény magával sodorja az olvasót. Annál is inkább, mert az a korszak

a mi fiatal éveinket is jelentette. Közös emlékeket... Kecskemét mintegy 25 kilométerre van szülővárosomtól, Kiskunfélegyházától. Így a „szép gyermekkor”, a fiatalság visszajött, és nem csupán „egy szóra”, hanem a felejthetetlen látogatás egész időtartamára...

A kötet utószavát Fazekas Lajos, a kecskeméti éveket a szerzővel együtt átélt jó barát írta, és egyik mondata a szívemig hatolt:

„BIG, persze, ugyanazokat a sebhelyeket viseli, mint az elpusztított 600 000 magyar zsidó utódai, rokonai és leszármazottai, mint a testükben-lelkükben megalázott és megnyomorított túlélők; ő azonban nem erről beszél: [...] ő a történelem értelmes, eddig kibeszéltetlen történeteiről beszél az igazság és emberség iránt elkötelezett óriási bátorsággal.”

Kár, hogy BIG eddigi könyveinek egyetlen sora sem jelent még meg ívritül. Tennünk kellene ezért valamit!

A következő olvasmányom a szerző első könyvének héber nyelven látott napvilágot, de hozzám eredetiben és magyar fordításban is eljutott. Bár egy soá-túlélő cseppet sem szokványos történetét meséli el, érdekes és megható, hogy írja az úgynevezett második generációhoz tartozik, neve: Zehava Leitner-Kor.

Édesapja, a Nyiregyházáról származó Leitner Dávid gyermekkorát, családi körülményeit, Auschwitz 14 éves gyermekfogyaként átélt szenvedéseit és megmenekülését írja meg benne.

A főszereplő mindvégig egyes szám első személyben beszél, lenyűgöző közvetlenséggel és még a legszomorúbb részletekbe is belecsempésztett humorral. Magyarul magánkiadásban jelent meg, Peer Gideon fordításában, címe: *Nyiregyházi Dugó története*.

Leitner Dávid Nir Galimban él, családjával. Két lánya, tíz unokája és 15 ded-

unokája a zsidó nép náciizmus feletti győzelmét példázza. Ő maga jóval 80 év fölött is tevékeny tagja a társadalomnak, a soá-múzeummal is rendelkező Nir Galim településem, és természetesen az egyre gyarapodó családjának is.

Kis ízelítő a könyvből, hogy Dugó szemlélyiségébe is bepillantást nyerhessünk: „A háború után senkinek sem engedtem meg, hogy rendelkezzen felettem.

Izraelbe kívántam vándorolni. Jelentkeztem a „Bné Akiva” nevű vallásos ifjúsági szervezetnél egy hároméves előkészítő tanfolyamra. Örömmel tanultam, gyorsan bepótoltam mindazt, ami hiányzott a történelem, számtan, földművelés, természetrajz és héber tanulmányaimból. Kötődtem azokhoz a fiúkhöz és lánykhoz, akik hozzám hasonlóan a vészkorszak túlélői voltak. Olyanok voltunk, mintha testvérek lennénk, de családjainkról nem beszélünk. Ettem, táncoltam és énekeltem. Viccelődtem. Nem elég, hogy árva vagyok, még szomorkodjam is? [...]

Néha visszagondolok arra az országra, ahol születtem. Arra az országra, ahol Herzl Tivadar, Szenes Anikó és az én hősom, Grüner Dov látták meg a napvilágot.

És... igen, a bablevest a tésztával bármikor hajlandó vagyok megenni. És nem csak csütörtökön.”

Mi, akik átéltük a poklok poklát, sebeinket örökké magunkban hordozzuk. Tudjuk azt is, hogy teendőink még nem értek véget, vannak még teljesítendő feladataink. Ezek közé tartozik természetesen, hogy az utánunk jövő generációk tollunk, első kézből tudják meg személyes történetünket, hogy ezáltal is felvértezhessek magukat bármilyen lelki és testi bántalmazás, atrocitás ellen, hiszen sajnos még napjainkban is előfordul zsidóságunk miatti agresszió.

Gitka barátnőm, akivel együtt szenvedtünk az auschwitzi nyolcas gyermek-

blokkban, néhány éve elhagyta amerikai otthonát, és Izraelben telepedett le. Gyakran utazik katonai táborokba, ahol előadásokat tart a nehéz idoszakról.

Nemrég Németországba hívták, arra a helyre, nevezetesen Porta városába, ahol a háború utolsó hónapjaiban föld alatti kazamatákban dolgoztunk, jóformán még gyermekeként, napi 12-14 órát. Ide leánya és fia is elkísérték.

A számunkra annyi emléket felidéző helyen mintegy 350 német polgár előtt mesélte el közös történetünket. A jelenlevők könyvezve hallgatták Gitka igaz meséjét, ám a jéghideg föld alatti termekben nem tudtak fél óránál tovább maradni...

En pedig elnézést kérek olvasóimtól, hogy ismét a soáról teszek említést.

A Teremtőnek hála itthon vagyunk a mi kis hazánkban, és boldogan mondhatjuk, ahányszor szenvedéseink szoba kerülnek, hogy: „Am Izraéli cháj!”

Ha pedig meleg van, és úgy érezzük, kibíratatlan ez a kánikula, húzódjunk kényelmes és kellemes léghűtött szobánkba, vegyünk elő egy-egy könyvet és élvezzük a nyugodt, jól megérdemelt pihenés pillanatait. Még egy-két-három hónap és ismét fűtésre kapcsoljuk a légkondicionáló! ■

Házastársi vita

..... Róna Éva

kokkal találkozott, titokban lefényképezte őket, majd a felvételeket átadta a rendőrségnek. A többségük rács mögé került – mesélte az asszony. – Egyszer egy kempingben gyerekekre vigyázott. Hirtelen két suhanc rontott a terembe. A lány rájuk förmedt, hogy mit keresnek ott, és azonnal tűnjenek el. Azok rohögtek és elkezdtek összeszedni a gyerekek holmijait. Zs. A. melléjük lépett, kikapta kezükből a nejlonzsákokat és a kijárat felé lödöttük őket. Erre azok nekiugrottak, de a következő percben már mindkét jómadár a földön hevert.

– Elhiszem, hogy jól behúzott nekik, de arra mégis kíváncsi vagyok, kik kérnek női testőröket.

– Kik kérnek? – ismételte az asszony. – Általában üzletemberek. Állítólag a női testőrök jobbák is, mint a férfiak.

– Ne essünk túlzásokba! – legyintett a férfi. – A nők maradjanak csak az őket megillető helyen.

– Úgy fecsegsz a nők ellen – szólt rá dühösen az asszony –, mint azok a hülye kadétek.

– Miről beszélsz?
– Amerikában a lányok előtt is megnyitották a Citadel Katonai Akadémia kapuit...
A férfi arcáról eltűnt a mosoly.
– Mit műveltek azok a kadétek a lányokkal?
– Mosószerrel öntötték őket nyakon, elégették a holmijaikat, papírlapokat csúsztattak a szobájuk ajtaja alá, azzal a felirattal, hogy „A másvilágra kerültök, ha nem hordjátok el innen magatokat.”
– A vezetőség nem intézkedett?
– Utasította a kadéteket, hogy tartózkodjanak a hivatalos álláspont megszegésétől, különben szigorú szankciókban részesülnek. A kadétek egymás védelmére keltek, senki sem ismert be semmit. Végül a fiúk győztek, a lányok elhagyták az akadémiát.
– Helyesen tették!
Az asszony dühösen nézett rá.
– Helyesnek tartod a lányok megfutamorítását?
– A durva zaklatásnak így vethettek véget – válaszolta a férfi. – Nem vagyok a női egyenjogúság híve, de a nők bántalmazásával nem értek egyet.
Az asszony rábólintott:
– Még szerencse... ■

Lea néni példátlan élete

A HÖLGY, AKI JERUZSÁLEM HÁZTETŐIRŐL OSZTJA AZ ÁLDÁSAIT

„Nemrég hallottam, hogy a soá túlélőinek áldását meghallgatja a Jóisten. Megáldalak benneteket és a családjaitokat. Áldás legyen rajtatok, legyetek sikeresek, és találjatok boldogságot az életben.” Schnapp Lea áldása mélyen él szívünkben. Állandó szerzőnk legutóbbi előadására ellátogatott Ligeti Zsuzsi.

..... Ligeti Zsuzsi

A ki már hallotta Schnapp Leát előben, netán beszélgetett is vele, az biztosan nem felejt. Páratlan élmény. Kétségtelen, hogy színésznőnek született, ám kiskunfélegyházi, szigorúan vallásos zsidó családjában fel sem merülhetett, hogy drámai előadóképességét szakmájává tegye, és nem csak azért, mert saját elmondása szerint 16. születésnapja nem is volt, hiszen Auschwitzban még csak kis ünnepzése sem volt, de hazatérte után végül egy budapesti nagynéninél elszállásolva sem lett az ortodoxiával lazább a kapcsolata csodás módon, így a színészi képességeit csak különböző találkozókra és gyűlésekre csillogtathatja, akkor viszont nagyon is. Legutóbbi előadása is olyan volt a Jad Vasemben, mint máskor, hiszen az élettörténete ugyanaz, mégis egyszerre élmény és megtiszteltes őt hallgatni. Erősen magyar kiejtésű héber előadás a hemzsege a jiddis, német, néha magyar szavaktól, témáról témára ugrálva merül el néha teli torokból kiabáló, drámai előadás, mellyel dühét, haragját és segélykiáltásait illusztrálja, majd lassít és maga is a sírás szélére kerül saját történetén elérzékenyülve, de gyorsan visszatér egy másik történethez, a Kiskunfélegyháza–Auschwitz–Budapest–Haifa négyzögben.

A kivételről a neve és a képe szerepel, diavetítést sejtetve, ám a nyitóképp végig mozdulatlan marad, csak a végén kel életre az őt bemutató és irányítani próbáló tárlatvezető segítségével gyerekkori és családi képeivel, amelyekre minden új képnél fel kell újra hívni a figyelmét, annyira nincs a digitális kíséretéhez szokva. Az előadást konkrét adatokkal tűzdeli, neveket, korok, évszámok és helyszínek: Évi és Gabika, 12 éves, 1944. március 19. pészachra esett és 300 katona vendég széderestére, majd olyan hirtelenséggel vált drámából komédiába, hogy a közönségnek alig van lehetősége felocsúdni a mély témából, de Lea néni már humorizál: „A gyerekblokkban csak a mama, anyukám, mármáre ment – az apukáját vittek a bujkálás során, hogyan vagonirozták be őket Auschwitz felé, ám ugrottak le valahogy mégis a vonatról és menekültek meg, bujkáltak erdőben egy fél éven át és szöktek át Magyarországra a két szülővel, meg a talált csecsemővel. A talált csecsemő, akivel olyan szinten maradt meg a kapcsolat, hogy bár a közben felnőtt csecsemő tésén a vészkorszakban, és fia elvesztéséről nem is beszél most, csak férje pár évvel ezelőtti elvesztéséről. Érzelmekben nincs hiány, ember legyen a talpán, aki ebben nem ébreszt empátiát és végtelen szeretetet. A Bergen-Belsenben felszabadult nagymamájával való egymásra találásuk története maga is megérne egy egész estés drámai előadást, de kis segítséggel a történet folytatásában már a budapesti éveiről mesél, a szintén családi vesztéséi miatt megkeseredett és bezárkózott nagynéni tragédiájáról, akinek a teljes családja odalett.

FOTO: LIGETI ZSUSZI

Emlékszik, milyen versekkel csillogtatta színeszi vénáját a munkatábor barátságában, és nem is hezitál sokat azon, hogy elszavalja-e a vallásos izraeli nőkből álló nézőközönségnek a magyar verset: szavalt. Néhányan ugyan korusban követelik a fordítást utána, ám reakció nem érkezik.

A drámai eszközöket műértő pontossággal használja. Felváltva beszél gyorsan és lassan, hogy véletlenül se lankadjon a figyelem, és nem lehet Mary Poppinsra emlékeztető büszkeségét és már-már kisgyerekes egoizmusát sem szó nélkül hagyni, akár amikor lassan szótagolva magyarázza kihúzott mellkassal Kiskunfélegyháza végtelenül hosszúnak tűnő nevét az izraeli közönségnek, akár amikor arról mesél, hogy hogyan tanult meg lengyel férjétől jiddisül, hiszen annak mégis csak több értelem van, mint lennyelül tanulni. No meg naná, hogy egy rendes vallásos zsidónak amúgy is illik tudni jiddisül, aki természetesen a legszebb férfi volt a világon, ő meg természetesen a legszebb nő volt még akkor.

És ha már a férje kerül szóba, akkor elmeséli az ő történetét is, hogy hogyan kezdett családjával bujdosni Krakkóban, amikor közeledett a vész, hogyan találtak egy csecsemőt, akit magukkal vittek a bujkálás során, hogyan vagonirozták be őket Auschwitz felé, ám ugrottak le valahogy mégis a vonatról és menekültek meg, bujkáltak erdőben egy fél éven át és szöktek át Magyarországra a két szülővel, meg a talált csecsemővel. A talált csecsemő, akivel olyan szinten maradt meg a kapcsolat, hogy bár a közben felnőtt csecsemő tésén a vészkorszakban, és fia elvesztéséről nem is beszél most, csak férje pár évvel ezelőtti elvesztéséről. Érzelmekben nincs hiány, ember legyen a talpán, aki ebben nem ébreszt empátiát és végtelen szeretetet. A Bergen-Belsenben felszabadult nagymamájával való egymásra találásuk története maga is megérne egy egész estés drámai előadást, de kis segítséggel a történet folytatásában már a budapesti éveiről mesél, a szintén családi vesztéséi miatt megkeseredett és bezárkózott nagynéni tragédiájáról, akinek a teljes családja odalett.

Mesélőképességét írásban is rendszeresen csillogtatja az Új Kelet hasábjain, még azóta, hogy az egykoron napilap volt, és folyamatos írásaiból több könyv is jelent meg, természetesen magyarul, ám nem egy könyvének héber fordítása is megjelent, amelyekből felolvasásokat tartanak. Az egyik felolvasó pedig nem volt más, mint az auschwitzi blokkjában volt barakfelügyelő, Fella unokája, akivel nemrég találtak egymásra az internet segítségével.

FOTO: SALANKÓ SARA

hogy így volt, és ő lelkesen bólogat, és az előadás végén felé is záporoznak a kérdések.

Schnapp Lea szónoki, színészi és írói művésztete mellett rajzol és fest is, és hogy kétség se maradjon senkiben az előadás után, a saját képeinek fényképeit osztja szét útravalóul a közönségnek.

Az évek múlása miatt egyre kevesebb túlélővel van lehetőségünk személyesen is találkozni, és bár ők biztosan megjárták a poklok poklát, örökké mégsem fognak ők sem élni, úgyhogy aki teheti, addig keresse a túlélők társaságát, amíg még köztünk vannak. Afelől pedig semmi kétségem sincs, hogy Lea néni bárkinek, bármikor, bármiről boldogan mesél, akár négysemzőköt is, de azért persze jobb, ha van színpad is...

Éljen 120 évig egészségben és boldogságban, szeretetben és békeben! ■

Az Új Kelet újság és az Izraelinfo hirdet az **Up by El AI** támogatásával

Téma: **Izrael, cionizmus, zsidóság, magyarság Izraelben**

A pályaműveket a következő kategóriákban várjuk:
• **Regény** • **Képregény** • **Ifjúsági regény**
• **Novella** • **Vers**

A műveket elektronikus úton, az **ujkelet@gmail.com** címre küldjék! Kérjük, hogy a pályázatban adják meg a telefonszámukat. A beérkező műveket folyamatosan olvassuk, minden pályázónak elektronikus úton válaszolunk.

A zsűri által kiválasztott műveknek megjelenést biztosítunk.

A legsikeresebb pályázó nyereménye: **Tel-Aviv–Budapest szabad repülőjegy**

A további sikeres pályázók értékes nyereményeket és további publikációs lehetőséget kapnak az izraeli magyar médiában, az Új Kelet hasábjain és az Izraelinfo.com oldalon.

Beküldési határidő: 2017. augusztus 31.

Iván Katalin Életmesék

Az idei Könyvhét egyik szencziója Iván Katalin *Életmesék* című könyve, melyben 34 személy életrajzát ismerhetjük meg. A szereplők magyarságukban, zsidóságukban és életútjukban is különböztek egymástól, de közös bennük, hogy mindannyian tettek valamit az emberiségért. Így megérdemlik, hogy emlékezzen rájuk az utókor.

Iván Katalin, a kötet írója közművelődés és magyar tanári szakon végzett, életét pedig újságíróként is az ismeretterjesztésnek szentelte. 2014-ben eddigi munkájáért Aranytoll-díjban részesült. Különleges emberekről ír, akik kicsit másként festettek, mint a többiek, és akcentussal beszéltek azt a nyelvet, amelyen világsikert aratott alkotásaikat publikálták. Többségük Pestről származott. 34 kiváló ember: magas szám ez, mégis kevés, hiszen legalább százzal lehetne még írni – amit az író nő meg is fog tenni.

A kötet zsidó származású magyarokról szól. Így újból fel is merül két kérdés: ki a zsidó? Radnóti Miklós a Bazilikában keresztelkedett ki, saját szavai szerint meggyőződésből. Bíró László József evangélikus, Balázs Béla katolikus hitre tért. De mind zsidó családban születtek – és a szerző ezt az elvet követte. Ami pozitív – persze ezen még sokszor, sokan vitatkoznak.

A másik kérdés pedig, hogy ki a magyar. Tony Curtis magyar zsidó család gyermekeként az USA-ban született, magyarul alig beszélt. De mindig büszkén vállalta, hogy magyar. Így az író nő magyarként is tekint rá.

A kötetben Iván Katalin olyan hírességekről ír, akik komoly értékeket és teljesítményt tettek az emberiség asztalára, és bár mindannyian mások, valamennyien értékes és érdekes életutat jártak be, amely nemcsak tanulságos, de izgalmas is. S akár zsidónak, akár magyarnak tekintik őket a mai olvasó, azt nem tagadhatja, hogy valamennyien a nemzet hírnevét és tekintélyét öregbítették. Az utókor tartozik annyival, hogy emlékkük fennmaradjon. És ezért csak köszönet jár Iván Katalinnak, aki, reméljük, sok hasonló remekművel örvendeztet meg még minket.

A kötetben a következő személyek életét ismerhetjük meg: Hajós Alfréd, Herzl Tivadar, Molnár Ferenc, Tony Curtis, Bíró László József, Harry Houdini, Robert Capa, Gábor Dénes, André Kertész, André Kostony, Kronberger Lili, Balázs Béla, Milton Friedman, Kozma József, Lengyel Meryhért, Rózsa Miklós, Pulitzer József, Teller Ede, Vámbéry Ármin, Tábori György, Zukor Adolf, Breuer Marcell, Harsányi János, Kármán Tódor, Kemény Ferenc, Kertész Mihály, Arthur Koestler, Korda Sándor és Szemes Hanna. ■

Iván Katalin: Életmesék világhírű zsidó honfitársainkról, Atlantic Press Kiadó, 2016, 313 oldal

A kecskeméti ortodoxia 27 éve

MEGJELENT SOMODI HENRIETTA ÚJ KÖTETE

Somodi Henrietta több mint tíz év óta foglalkozik a kecskeméti zsidóság kutatásával. A kecskeméti ortodoxia 27 éve című kötete a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával jelent meg. A kiadvány hatalmas munka eredménye, a magyarországi zsidóság történetében példamutató alkotás. Angol, német és héber nyelvű összefoglalót is tartalmaz.

..... Halmos Sándor

Somodi Henrietta művészettörténet-judaisztika szakon végzett Budapesten, 15 évet töltött Svájcban és Izraelben, jelenleg a kecskeméti Magyar Fotográfiai Múzeum munkatársa. Az intézmény az egykori ortodox zsinagógában található, ami ráadásul egyben a szerző otthona is. Somodi a kötet során elképzei, milyen lehetett fénykorában az épület, és végigkíséri az olvasót a kecskeméti zsidóság történetén, bemutatva, hogy milyen megpróbáltatások és örökök érték az ott élt zsidókat 250 év alatt.

1746 előtt még nem élt zsidó Kecskeméten, ekkor a bőrvásárlás miatt kezdték őket befogadni, később pedig több gyapjúkereskedő is érkezett. 1810-ben már házat vettek, hiszen abban zsinagóga létesüljön, melyből az első végül 1814-ben alapították meg. Ekkor már öt csoportról szól a helyi zsidóság története: az 1791 előtt már itt lakó árendásokról, az 1791 után érkezett bőr- és gyapjúkereskedőkről, akik kiltás ellenére is a városban maradtak, illetve a hazaló és kolduló zsidókról.

1794-ben minden zsidó üzlethelyiség a tűz martaléka lett a város jelentős részén; 1844-ben megalapították az első négyosztályos iskolát, 1864-ben pedig nekikezdtek a neológ zsinagóga megépítésének, és hét év után fel is avatták a hazai romantika egyik legszebb alkotását, a város építészeti remekét. 1974-ben született meg Kecskeméti Ármin, a magyar zsidóság egyik legnagyobb történésze, Makó későbbi főrabijja, a szegedi egyetem tanára.

1894-ben a kecskeméti zsidóság hozzákezdett a piactér és a zsinagóga környékén a bérházak építéséhez és ezáltal a városkép alakításához. 1904-ben a szolnoki művésztelepre került a korábbi kecskeméti rabbi, Fischmann Simon fia, aki Fényes Adolf néven írta be nevét a magyar képzőművészet történetébe.

FOTÓ: WIKIMÉDIA

1914-ben meghalt Perls Ármin, az egyik legnagyobb neológ rabbi. Rá pár évre készült el az ortodox zsinagóga mennyezetfreskója, méghozzá állatábrázolással, amely csak kevés zsinagógában jelent meg. 1934-ben Kecskeméti Ármin megjelentette Ezsásjáról szóló második kötetét és egy emlékkönyvet dr. Hevesi Simon papi működése 40. évfordulójára.

1944-ben az 564 családból, 1323 főből álló kecskeméti zsidóságot deportálták – nevüket a kötet már megőrzi –, a gyűjtőhely az ortodox zsidók zsinagógája. Fennmaradtak adatok a munkaszolgá-

latra kötelezettekéről is – 217 felnőttről és 17 gyermekről –, akik egy része a Rézgálicgyárban dolgozott. Kecskemétről két szerelvény indult. Elindulás előtt még meghallgatták Schönberger és Schindler rabbi búcsúszavait: „Szerettek benneteket, ajándékozó szeretettel” – s megnyugodva indultak a halálba. 1944. június 28-án és 30-án égtek el őket.

1949-ben 209 fő tért vissza, a zsidók száma 276 fő lett. A visszatértek közt volt Schindler rabbi is, aki a hitközséget vezette, és a kiskunhalasi rabbi is. A visszatértek elhatározták, hogy emléket állítsanak a mártíroknak, s eltemették a meggyalázott Tóra-tekerceket.

A könyv – mint címe is jelzi – külön foglalkozik az ortodoxia 27 évével és a chevra történetével. A chevra 1914-ben építette a temetőben a ravatalozót, mely a holokauszt után, 1949 júniusában emléksarnok lett. Az emléksarnokban található a kecskeméti ortodox hitközség 1944-ben mártírhálalt halt vezetőségének névsora, a dunavecsei zsinagóga megmaradt két kőtáblája, Borsodi József egykori főrabbi sírköve a Zsoltárok könyve 45:8 idézetével, Bárány József rabbi sírköve 1918-ból, illetve Moór Mór főkántor sírköve a következő felirattal: „Elpatant a húr, néma lett a lant”.

A múlt máig jelen van, a leszármazottak közül sokan vissza-visszatérnek egy imára. A mártírok márványtáblákra felvésett nevei mindenkit arra emlékeztetnek, hogy soha többé nem fordulhat elő ilyen tragédia. ■

Somodi Henrietta: A kecskeméti ortodoxia 27 éve, Aura Kiadó, 2017, 143 oldal

Izraelben

Keverem kavarom
Azt hitték a haverom
Itt voltam Izraelben
Fürödtem a tengerben
Meggcsipett egy medúza,
Azt hitték spurizok
Helyette itt bulizok.

Elmentem kívánni
Elmentem vizezni
Nagyokat kajálni
Vízi vidámparkban csúszdázni

Lebegtem a Holt-tengeren
És el sem sülyedtem
Holt-tenger mellett forrás
Minek neve Dávid-forrás

Tel-Avivban laktunk
Kocsival dudáltunk
Így mentünk Jeruzsálembe
És átültünk egy tevére

Jeruzsálem szép hely
Ott él sok vallásos ember
Szerintem itt a piros a zöld,
Mert így megy át minden ember

Találkoztam Évával
Fiatallal és öreggel
Tengerpart nagyon jó hely
Ott lakik nagyon sok ember

Zsuzsinál laktam
Nagyon szép otthonban
Nagyon jó kávékat készítettem
Így lettem nagyon jó kávé mester

Repülön ültem
Bedugult a fülem
Repülőgéppel magasan szállt
Így érte el a fát

Aki hiszi, aki nem
En így voltam Izraelben
Simmel Ádám a nevem!

*Simmel Ádám, 5,5 éves
Lejegyezte: Anyukája*

FOTÓ: CSALÁDI FÉNYKÉP

Az izraeli lét elviselhetetlen könnyűsége

TOP 5 HELY, AHOL LAZÍTHATUNK IDÉN NYÁRON – STEINER KRISTÓF AJÁNLÓJA

1 A Poli House Hotel tetőterasa Tel-Avivban

A Bauhaus építész, az interior design és a művészet szerelmese számára igazi Kánaán lehet a világhírű belsőépítész formatervező, Karim Rashid legújabb gyöngyszeme, a The Poli House. A tetőteraszról mesés a kilátás a kedden és pénteken az utcában vendégeskedő kézműves piacra, akinek pedig a medence nyújtotta kényelem nem elég, megmerítkézhet a pezsgőfürdőben, vagy lazíthat a szaunában is – Tel-Avivban az sem lenne meglepő, ha odabent hűvösebb lenne, mint idekint. **thepolihouse.com**

FOTÓ: THEPOLIHOUSE.COM

2 Az Osztrák Hospice Jeruzsálemben

Se felirat, se tábla nem jelzi, így csak az nyér bebocsátást, aki megberregtetni a kis csengőt a kapujában. Az Austrian Hospice manapság szállodaként működik, és kicsit olyan hangulata van, mintha az Abigéliből ismert Matula kollégiumot áthelyezné valaki Bécsbe: Sissi császárné képei figyelnek a falon, a kávézóban Julius Meinl kávé kínálnak, a szőke pincér pedig csak németül beszél. Szürreális élmény. Az épület tetőterasa maga a mennyország: egész Jeruzsálem ott hever a lábunk előtt. **austrianhospice.com**

3 Ghattas Törökfürdő Akkóban

Az Ezeregyéjszaka meséi kelnek életre ebben a tradicionális hamamban, amely Akko óvárosában várja látogatóit. A gőzfürdővel, szaunával és fűtött márványpadlóval felszerelt fürdőt akár egész délutánra kibérelheti, aki nem vágyik rá, hogy idegenekkel osztozzon az élményen: legény- és leánybúcsúktól kezdve születésnapokon át házassági évfordulóig bármilyen eseményre tökéletes választás. És az a szappanhabos masszázst! **ghattasbath.com**

FOTÓ: GHATTASBATH.COM

4 „Az Utolsó Vacsora” Villa Amirimban

Ki ne vágya egy mesés hétvégére Amirim falucskában, amely a világ egyik első vegetáriánus falva Észak-Izraelben? A falucska lakói mind növényevők, beleértve a helyi kutyusokat és cicákat is. A HaSeuda HaAchrona tulajdonosa, Bella egy az egyben Meryl Streep a Mamma Mia című film-ből: szőkes-öszes haja, mosolya, közvetlen modora és dolgos természete tette a helyet a turisták kedvencévé... no meg a csodakilátással ékeskedő medence, a privát pezsgőfürdő, és persze a királyi vegán reggeli. **haseudah-haacharonah.com**

5 Sea of Spa Ein Gedi kibucban

Izrael talán leghíresebb kibuca nemcsak szemert gyönyörökötde botanikus kerttel és világszínvonalú spával, de izletes fogásokkal is várja a vendégeket. A falu kávézójából mesés kilátás nyílik a főfőhár öböire, a szemközti, jordániai hegyekre, és mindig megjelenik egy-két selymes szőrű cica is, akik még teljesebbé teszik az idillt. Ebben az ámulatba ejtő közegben várja vendégeit a Baobar, ami a teraszon az asztalok fölé magasodó majomkenyérjáról kapta a nevét. Hab a tortán: minden péntek este zenés előadásokkal várják a vacsorázni vágyókat. **eingediseaofspa.com**

FOTÓ: EINGEDISEAOFSPA.COM

Jaj, úgy élvezem én a...

Ha a strandot már meguntuk, és elég volt már az állatkertből, a kávézóból, a barátokból, a rokonokból, de még a ruhavásárlásból is – akkor irány a kultúra! Összeszedtük a következő két hónap legizgalmasabb programjait.

KIÁLLÍTÁS

Furcsa állatok, Tivon
Augusztus 26-ig tart nyitva Tivon kortárs galériájának kiállítása, ahol létező és képzelet állatokat láthatunk a formatervezés és a szöpművészet között álló alkotóktól. **www.tivon-lib.co.il/980/**

Maszkok, Jeruzsálem
Szeptember 11-ig látható az Izrael Múzeum különleges kiállítása, az elmúlt 9000 év maszkjait, amiket a mai Izrael területén találtak, most először egyben! Emellett szeptember végéig az afrikai népművészetbe is betekintést kaphatunk. **www.imj.org.il/**

BOR, SÖR

A szőlők földjén, Kelet-Gail
A környék falvaiban augusztus 3. és 10. között ünnepelhetjük a nyarat, a szerelmet és a jó borokat. A házigazdák koncertekkel, jó éttermekkel, borkóstolással, idegenvezetéssel és vásárral várnak minket. **2beav.co.il/**

Borfeesztival, Jeruzsálem
Az Izrael Múzeumban augusztus 7–10. között hagyományos borkóstoló eseményre várnak minket a borászok Izrael minden tájáról. És persze lesznek sajtok is. **www.itraveljerusalem.com/he/evt/jerusalem-wine-festival-at-the-israel-museum**

Sörfesztival, Jeruzsálem
Két hét épp elég idő, hogy a bor után elkezdjünk frissítő sörökre vágni. Az elmúlt pár évben ide is eljutó kézműves söröket is megkóstolhatjuk, összesen több, mint 120 fajta közül válogathatunk augusztus 23–24-én a Függetlenségi Parkban, és még koncertek is lesznek ugyanott. **www.itraveljerusalem.com/he/evt/jerusalem-beer-festival/**

Goldstar fesztival, Haifa
Haifát immár 12. alkalommal választották a fesztivál helyszínének, amikor a városban és a strandokon is sörpultok, finom ételek, és persze remek fellépők várnak minket, augusztus 16–17-én. **www.mouse.co.il/special-events/1.3473920**

GYEREKEKNEK, CSALÁDOKNAK Nemzetközi léghajó fesztivál, Gilboa és Beszor nemzeti park
Mindenféle repülő tárgyak, tűzijáték, vízciszda, filmek, tánc – mindez két gyönyörű nemzeti parkban. A belépő tartalmazza a kempingjegyet is csütörtök délutántól péntek délig. Augusztus 3–4. és 10–11. **www.gobalon.co.il/**

Izrael legnagyobb jéppályája, Haifa
Július 24. és augusztus 31. között vár mindenkit (6 év felett) Izrael legnagyobb jéppályája! És hogy teljes legyen az élmény, rögtön utána mehetünk is strandolni vagy szörfözni. **haifahaifa.co.il/**

Kézműves vásár, Jeruzsálem
Az ország legnagyobb kézműves vására az óváros szomszédságában. Az izgalmas vásárfiak mellett remek ételek-italok és esetenként fellépők is szórakoztatják a nagyérdeműt minden nap augusztus 9–17. között. **www.itraveljerusalem.com/he/evt/hutzot-hayotzer-intl-arts-and-crafts-fair/**

BULI

Goa és Psytrance, Hamat Gader
Aki már visszatért Ozoráról, a Sunról, vagy hirtelen, az ősz közeledtével sürgős bulizhatnékja támad, azt szeretettel várja a Unity Rising Spirit fesztivál, szeptember 14–16. között, minden földi jóval. **www.mesibatube.com**

50 éve volt a szerelem nyara...

Summer Love, Eilat
Ez az információ eléggé elgondolkodtató, ugyanakkor az esemény nem Woodstockot és 1967-et, hanem inkább 2017 júliusát és a Balaton Soundot idézi. Ahogy Eilatban szokás, itt is vannak csomagajánlatok, szállodástul-bulistul-italostul, minden egyben, ami kell. Mindez a nyár utolsó hétvégéjén, augusztus 31. és szeptember 2. között. **www.summerlove.co.il/**

LÉLEKERŐSÍTŐ

Ashram a sivatagban, Mitzpe Ramon és Eilat között
Ebben az igazi sivatagi oázisban rengeteg program vár egész évben: jógatábor, meditáció, bulik, fesztiválok, kézműves tanfolyamok... Kettőt emelünk most ki: az augusztus 18–20. között megrendezett „Szerelem éjszakái”-t, ahol koncertek, workshopok, előadások, beszélgetések, mozgás, tánc és vegetáriánus étkek várnak. A másik a hagyományos, de határnyitogató „Egyszerű fesztivál”, ahol a résztvevőket mély és intim találkozásra hívják a szervezők önmagukkal, másokkal és a természettel, szeptember 21–23. között. **www.desertashram.co.il/**

Osho fesztivál, Givat Haviva
Ashramért nemhogy Indiába, de még a sivatagig se kell mennünk, legalábbis az augusztus 8–10-i hétvégén, amikor sokadik alkalommal lehetünk résztvevői az Osho meditációs, élet-szerető, okosodó és táncfesztiválnak. **www.oshoisrael.co.il/**

FILM ÉS SZÍNHÁZ, MINDENKINEK! Bábszínház fesztivál, Jeruzsálem
Nagyon színvonalas programok várnak minden érdeklődőt, a kortárs bábszínház és kísérő művészeti programjai (pl. kiállítások, beszélgetések, közönségtalálkozók) biztos, hogy nem csak a legfiatalabb korosztályt fogják érdekelni. Augusztus 6–8. **traintheater.co.il/he/festival**

Animix, Tel-Aviv
Nemzetközi animációs film-, képregény- és karikatúrafesztivál a Cinemathequeben, ahogy illik, közönségtalálkozóval, kiállításokkal, workshopokkal egybekötve. **www.festivalim.co.il/carnivals/Animix-2017---The-international-Animation--Comics--Festival.asp**

ZENE

Mekudeshet fesztivál, Jeruzsálem
Hagyományos öszkezdő fesztivál, rengeteg helyszínen, izgalmas fellépőkkel és interaktív kísérleti projektekkal és hagyományos koncertekkel is. Nagyszínpadok és eldugott helyszínek, az óvárostól Ein Karemig, szeptember 7–15. között. **en.mekudeshet.com/**

Red Sea Jazz, Eilat
A régebben indult téli fesztivál kistestvére, kicsit melegebb van kint, de a koncertteremben a légkondi mindent megold! És az esti nyitott koncerteken már remélhetőleg hűvösebb szellők fújdogálnak majd a tenger felől. Érdemes előre szállást foglalni, sokszor vannak kedvezményes csomagajánlatok. Időpont: augusztus 27–30. **en.redseajazz.co.il/**

Klezmer fesztivál, Cfat
A nagy hagyományú fesztiválra helyi, izraeli és nemzetközi fellépők is érkeznek augusztus 22–24. között. A klezmermuzika remekül szól az óváros kövezett utcáiban, és ha már Cfaton vagyunk, érdemes kirándulni is egy kicsit a gyönyörű környéken. **www.festivalim.co.il/carnivals/Zephath-Klezmer-Festival-2017.asp**

Ének a levegőben, Arad
Igazságtalan lenne, ha a sivatagot és az ország déli felét csak Eilat képviselné a kínálatban, de szerencsére nem így van. Ez lesz a 35. év, hogy a fesztivál megrendezésre kerül, ezúttal augusztus 21–24. között. Minden évben több ezer ember érkezik Aradra, sok-sok jó zenét hallgatni. **www.arad.muni.il/**

Korányi Eszter

Nyár a tányéromon

KÖNNYŰ RECEPTEK KÁNIKULÁRA

A forró napokon kevésbé kívánunk súlyos, nehéz ételeket, de mivel a „kartív”, az izraeli jégnyalóka nem ad elég energiát az esti tengerparti bulihoz és a baráti kerti partikhoz, az Új Kelet gasztromágusai összeütöttek néhány igazán nyári fogást. Dőljünk hátra a nyugágyban, kortyoljunk hűvös rozét kavargatás közben, és merüljünk el az izraeli gasztró-mennyországban.

Balázs Ibi receptjei

Egyszerű túrótorta

Hozzávalók: 500 g túró, 2 dl tej, 5-6 ek. cukor, 1 csomag vaníliás cukor, 1 csomag zselatin, 3 dl tejszín, 1 csomag babapiskóta, rumaroma

A túrót a tejjel összeturmixoljuk, majd a cukrot és a vaníliás cukrot beleszórjuk a zselatinnal együtt. Kevergetve néhány perc alatt megmelegítjük, de nem forraljuk! A túzról levéve a felvert tejszínnel dúsítjuk. Vizezett formába öntjük, a te-tejére rumos tejbe mártott babapiskótát teszünk. Mikor kiborítjuk, ez lesz az alja. Dermelni a hűtőbe tesszük.

Joghurttorta

Hozzávalók: 3 pohár gyümölcsjoghurt, 3 dl tejszín, 1 csomag zselatin, 8 evőkanál cukor, 300 g apróra vágott gyümölcs

A joghurtot, zselatint és a cukrot összekeverjük és felmelegítjük. (Felforralni nem szabad!) Ha kihűlt, belekeverjük a tejszínt és a gyümölcsöt.

Vizezett formába tesszük és hagyjuk megdermedni. Majd tálcaóra borítjuk, és díszíthetjük gyümölcsökkel.

TEJES HÉTRE:

Sajtos túrógaluska

Hozzávaló: 300 g liszt, 120 g túró, 120 g reszelt sajt, 2 tojás, 40 g vaj, kapor, só

A túróhoz hozzáadjuk a lisztet, a tojásokat, sózzuk, és annyi vizet adunk hozzá, hogy közepesen sűrű tésztát kapjunk. Belekeverjük a vágott kaprot, majd sós vízben kiszaggatjuk, alaposan lecsepegtetjük. Kivajazott tálba terítjük a felét, megszórjuk a reszelt sajt felével, betakarjuk a maradék galuskával és a sajttal. Sütőben szép pirosra sütjük.

Rakott karfiol sajttal

Hozzávalók: 1,5 kg karfiol, 80 g vaj, 60 g zsemlemorzsza, 4 db főtt tojás, 2 dl tejföl, 200 g reszelt sajt, só

A karfiolt megtisztítjuk, rózsáira szedjük és megmossuk. Sós vízben roppanós puhára főzzük, majd leszűrjük. Tűzálló edényt vajjal kikenünk, és zsemlemorzsa-val megszórjuk. A tál aljára karfiolt rakunk, erre helyezük a karikára szelt kemény tojást, tejföllel meglocsoljuk, és meghintjük reszelt sajttal. Ezt a rétegezést addig folytatjuk, ameddig az edény megtelik. Az utolsó karfiolsort leöntjük tejföllel, gazdagon meghintjük reszelt sajttal, meglocsoljuk olvasztott vajjal, és egy kevés zsemlemorzsa-t szórunk rá. Középlemeget sütőbe téve, lassan szép pirosra sütjük.

Steiner Kristóf receptjei

Uborka- és cukkini-krémlés kaporral és lime-mal

Hozzávalók (fejenként): 1 közepes uborka, ½ cukkini, ½ csésze kókusztej, 1 ek. olívaolaj, 1 evőkanál tahini (szezámmag krém), ½ gerezd fokhagyma, 1 tk. aprított kapor, 1 késhegynyi mustár, 1 megtisztított articsókaszív (lehet fagyasztott vagy olajban eltett, de előre megfőtt spárgával is remekül működik – ebben az esetben adagonként 3 spárgát használok), só, bors, ½ lime (vagy citrom) kifacsart leve

A zöldségeket meghámozom és apró darabkákra vágom, hogy a botmixernek kevesebb dolga legyen. Egy keverőtálba halmozom őket. A kókusztejet, lime-ot, olívaolajat, mustárt összekeverem egy másik edényben majd az aprított zöldségekre öntöm, és a botmixerrel (vagy turmixgépben) homogén krémmé keverem.

A tahinit kétszeres mennyiségű vízzel keverem ki, belepreselek egy fokhagymát, alaposan összekutyulom, majd ezt is a leveshez adagolom. Ha nagyon sűrű lenne, ízlés szerint vízzel, még egy kis kókusztejjel vagy más (nem túlédesített) növényi tejjel, de akár egy kis fehér borral is hígítható.

A kapor felét és a fűszereket is hozzáadom, majd újra megpörgetem kicsit a turmixgépben. A maradék, apróra vágott kaporral megszórva tálalom – lehetőleg egyenesen a hűtőből, mert minél hűsítőbb, annál csodálatosabb.

Thai kel tál

Citromfűves kókuszkrémbe forgatott kellevélek gyömbéres szezámmagolajjal csepegtetve, újhagymával, földimogyoróval

Hozzávalók (fejenként): 3-4 nagy levél kelkáposzta, „kale”, vagy kínai kel, 3 evőkanál kókuszkrém (konzervből), néhány szál citromfű (de lime, vagy citrom reszelt héja is megteszi), 1 ujjhegynyi gyömbér, szezámmagolaj, 1 kk. szójaszósz, 1 szál újhagyma, 1 ek. földimogyoró (lehet sózott, pörkölt is)

A kelt levelekre szedem és akkora darabokra tépkedem, hogy ne kelljen majd késsel vagdosni a tányéron – de azért nem is cafatolom apróra.

Kikeverem a mázt: a kókuszkrémbe reszelem (vagy fokhagymapréssal belenyomom) a gyömbért, megcsepegtetem szójaszósszal és beleaprítom a citromfűvet – ha kedvem szottyan, koriandert is aprítok bele.

A botmixerrel alaposan átkeverem a szószot, majd a leveleket megforgatom a szójaszósszal kókuszkrémbe, egy tányérra rendezem őket, és bőségesen megszórom mogyoróval, újhagymával, majd tálalás előtt kevés szezámmagolajat csepegtetek rá.

FOTO: SALAMON SÁRA, BALÁZS IBI

A HÓNAP SZERZŐJE

Politzer Maymon Krisztina

Bemutakozom. Ahogy a nevem is mutatja... mit is mutat? Krisztina: a budapesti jogász. Politzer: a magyar-zsidó értelmiségi. És Maymon: egy izraeli családjára.

Amikor 1995-ben Izraelbe költöztem, a barátaim biztosak voltak benne, hogy néhány hónapon belül úgyis visszamegyek, mert a Vig-színház, a magyar irodalom és a pesti estek nélkül nem fogom egy nappal sem tovább bírni Erecben. Azóta itt élek, két évben belül lettem a jogász szakvizsgát, majd négy izraeli gyerek édesanyja lettem és magyarországi családomon és barátaimon kívül a magyar nyelvvel is elvesztettem a kapcsolatot.

Élvezem ennek az országnak az összetettségét, különlegességét, nyitottságát és optimizmusát – liberális, kritikus cionista izraeliként.

Amikor „kezemb” került az izraelinfo magyar nyelvű médiaoldal, majd a velük sokban közösködő Új Új Kelet, mégis visszacsöppentem a magyar nyelvbe és a magyarul gondolkodásba. Ez a csapat egy hullámhosszon gondolkodik, beszélgel, kritizál, vitatkozik és alkot, ami engem arra készít, hogy leírjam, megmutassam, lefordítsam – hátha érdekel valakit –, hogyan látja egy Budapesten nevelkedett izraeli anya, magyar-zsidó jogász Izraelt – ma.

Többször írtam például a Mamanetról,

egy különleges izraeli sport-startupról. Ez egy tömegsport-kezdeményezés, amelyben kizárólag iskolás korú gyerekek mamái röplabdáznak (chachibol) versenyszerűen. Ma ez a legnépszerűbb, tízezreket megmozgató női tömegsport Izraelben, és egyre terjed a világ más országában is. A sport mellett a Mamanet egy közösségi, civil szerveződés is, a társadalmi változások egyik fontos katalizátora Izraelben: a női szerep megerősítésével, a rendszeres sportolásra ösztönzéssel, a közösségi élet támogatásával és nem utolsósorban a különböző társadalmi és etnikai rétegek közötti kapcsolatok kiépítésével. Ezen a képen a Mamanet Yehud városi csapatának mezében vagyok. ■

FOTO: COLEEN SZINHAZ

A HÓNAP BLOGJA

www.WhiteCityBoy.com

Tel-Aviv a legszínesebb „fehér város” – Steiner Kristóf utazó lifestyle blogja pedig minden árnyalatát, ízét és illatát bemutatja. Instagramon közel 20 000 követő látogatja naponta, és többször nyert díjat nemzetközi blogger fesztiválok, mint Izrael egyik legizgalmasabb online naplója.

Nagy szeretettel üdvözöllek a blogomon – remélem nem először, és nem is utoljára. A WhiteCityBoy azoknak szól, akik éhesek a vegán kulinária, kultúr, divat, parti, és LMBTQ szcénera, és a különféle szubkultúrák békés együttélésére – szerte a világban, de főként Tel-Avivban, Izraelben. A blog elsősorban angol nyelvű; kulináris és kulturális utazásaimról számolok be, amelyekre turisztikai hivatalok, utazási irodák és szálloda fejlesztők invitálnak meg – ilyenkor múzeumoktól bárkon és kávézókön át tengerpartszakaszokig és szállodákig minden meglátogatott helyszínt személyes tapasztalatokkal megspékelve mutatok be.

Bizonyos bejegyzéseket magyarul is elolvashatsz, a „Budapest Boy” rovatban pedig a magyar sajtóban megjelenő, Izraelről szóló írásaimmal találkozhat. Online megjelent közel-keleti receptjeim és a nyomtatott sajtóban megjelenő cikkeim gyűjtőhelye is ez. Ha a Fehér Városban jársz, asztalt foglalhatsz nálam egy vegán brunchra, „one on one” mini főzőkurzusra és kreatív írás workshopra is

kérhetsz időpontot, emellett rendhagyó élményutakat is vállalok Tel-Avivban, Jeruzsálemben, a Holt-tengernél, és Észak-Izraelben – a részleteket a steiner.kristof@gmail.com címen egyeztetethetjük, a tárgy legyen „Izrael, jövőki!”.

Köszönöm, hogy (itt) vagy nekem, XOXO, Steiner Kristóf ■

FOTO: SALAMON SÁRA

..... Gyakorlati tudnivalók friss oléknak

AZ IZRAELBEN ÉRVÉNYES MUNKAVÁLLALÓI JOG

Ha tömören kellene jellemezni, a magyarországi helyzethez képest Izraelben lazább a hétköznapi gyakorlat, de szigorúbb a munkáltatókkal szembeni fellépés, ha a munkavállalói jognak kell érvényt szerezni. (Ez nem jelenti azt, hogy a munkáltatók Izraelben ne próbálkoznak, a jog mindenesetre a munkavállalókat védi.) A szakszervezetek jogvédő irodái mindenhol megtalálhatók, és valóban lehet rájuk számítani, ha gond van.

MUNKAKÖZ

Havi teljes munkaidő: 186 óra. Napi teljes munkaidő: heti hatnapos munkarend esetén napi 7,5 óra (túlórával max. heti 60 óra), ötnapos munkarend esetén napi 8,5 óra (túlórával max. 54,5 óra). Ezen felül túlórapótlék jár (a napi első két órára 25%, e fölött 50%). Ünneppalán végzett munka után 50% pótlék jár, túlóra esetén az első 2 órában 75%, a 3. órától 100%.

6 óra munkavégzés követően 45 perc, túlóra esetén további pihenőidő jár (ebből étkezésre legalább 30 perc szünet megszakis nélkül).

A munkavállalónak minimálisan heti 36 óra folyamatos pihenőidő jár. Zsidók esetében kötelező heti pihenőnapként a sabbat biztosítása, (aminek tartalmaznia kell a sabbat bejövételét és a kimenetelét).

Havibéért dolgozók az ünneppalok számától függetlenül teljes havibért kapnak. Órabéért dolgozók 3 ledolgozott hónap után jogosultak 9 fizetett ünneppalra. A munkavállaló 3 ledolgozott hónap után 7 fizetett gyásznapra jogosult közeli hozzátartozó halála esetén.

MINIMÁLBÉR

A minimálbér jelenleg havi 5000 NIS, a minimál órabér: 26,88 NIS. (A próbaidőre és a betanulási időre is kötelező legalább a minimálbért megadni.)

UTAZÁSI KÖLTSÉGTÉRÍTÉS

Utazási költséget akkor jár, ha a lakóhely és a munkahely közötti távolság tömegközlekedési eszközzel több mint három megállót. A térítendő összeg felső határa: (teljes munkaidő esetén) napi 25,20 NIS, vagy a havi bérlet teljes ára. (amelyik a munkaadó számára kedvezőbb). A részmunkaidőben dolgozók számára a ténylegesen felmerülő közlekedési költséget kell megtéríteni

ÉVES FIZETETT SZABADSÁG

Ötnapos munkahét esetében: egy ledolgozott év után, az első négy évben 12 nap szabadság jár. A hatodik évben 14 nap szabadság jár, a hetedik évben 15 nap, 12 év után maximum 20 fizetett szabadnap jár.

Hatnapos munkahét esetében: egy ledolgozott év után, az első négy évben 14 nap szabadság jár. Az ötödik évben 16 nap szabadság jár, a hatodikban 18 nap, a hetedik év után 20 nap jár. Azonos munkahelyen eltöltött 13 év után 24 nap szabadság jár.

Az éves szabadságot nem lehet következő évre átvenni. A fel nem használt éves szabadságot a munkaadó köteles kifizetni a munkavállaló részére.

BETEGSZABADSÁG

Orvosi igazolás ellenében vehető igénybe. Az első napot nem fizeti a munkáltató. 2-3. napra a napi bér 50%-a, 4. naptól napi bér 100%-a jár. Minden ledolgozott hónap után 1,5 nap betegszabadság vehető igénybe. (egy évben összesen 18 nap). Az évben belül fel nem használt szabadság tovább vihető, felső határa 90 nap.

A betegszabadság egy részét fel lehet használni a következőkre: házastárs betegsége (6 nap), 65 év feletti (saját vagy házastársi) szülő betegsége (6 nap), gyermek 16 éves korig (8 nap). Szülés esetén a férj felhasználhat 7 napot.

ÜDÜLÉSI HOZZÁJÁRULÁS/SZABADSÁGPÉNZ

A munkavállaló egy ledolgozott év után jogosult a szabadságpénzre (Dmei Havraa), melynek összege egyenes és évenként változik. Jelenleg egy napra 424 NIS. Az első év után 5 nap, 2-3. évben 6 nap, 4-10. évben 7 nap jár évente. Ezt az összeget általában nyáron fizetik ki.

VÉGKIELÉGITÉS

Egy ledolgozott év után minden izraeli munkavállaló végkielégítésre jogosult, melynek mértéke: az utolsó havi bér (pótlékek nélkül) x a ledolgozott évek száma.

FELMONDÁS

A munkaviszony megszüntetése mindkét részről írásbeli felmondással történik, melyben fel kell tüntetni az utolsó munkanap, valamint a felmondás dátumát.

A felmondási idő a munkaviszony hosszától függ (első 6 hónapban 1 nap/hónap, a 7-12. hónapban 2 nap/hónap, 1 év után 1 hónap).

Órabéért dolgozók esetén az első évben minden hónap után egy nap, egy év után két hét a számított felmondási idő. A 2. évben a felmondási idő 2 hét + 1 nap minden ledolgozott két hónap után. A 3. évben három hét + 1 nap minden ledolgozott két hónap után. A 3. év után egy hónap a felmondási idő.

A munkáltató a felmondási idő alatt felmentheti a munkavégzés alól a munkavállalót, azonban a felmondási időre ez esetben is jár a bér. Ha a munkavállaló nem tölti ki a felmondási idejét, akkor a munkaadó jogosult levonni az utolsó bérből a nem töltött felmondási időre eső bérét. A felmondási időbe nem számítható bele a szabadság, vagy a betegszabadság. ■

Forrás: Choma Alapítvány shalom-olim.com

A nagy meleg próbára teszi a szervezetünket. A perifériás erek megerősítve a szívet a szokásosnál jobban kitárgulnak. Ilyenkor vérnyomás-ingadozás, gyengeség, rosszullet léphet fel. Nagyobb az infarktusveszély, gyakoribb az ödémaképződés és a trombózis. A kezelőorvossal szükséges arról konzultálni, hogy nyáron nem kell-e a szivgyógyászati adagolásán változtatni.

Ha tehetjük, a dél körüli, kora délutáni órákat töltsük besötétített szobában légkondicionáló vagy ventilátor társaságában. A hajnali és éjszakai szellőztetés és nappal a lesötétített, bukóra nyitott ablakok több érnek, mint a légkondicionálás, ám ha mégis élünk vele, tudni kell, hogy a 35 fokban 21 fokba érkeznünk sem egészséges! A hideg és meleg levegő közötti ingázás nagy eséllyel megfázáshoz, rosszabb esetben tüdőgyulladásához vezet. Zuhanyozzunk le többször is langyos,

Harcoljunk meleggel a meleg ellen!

Noha az elmúlt idők hősege – és ami még vár ránk – ezen az égövön természetes, őszintén valljuk be, nehéz elviselni. Bár közhelynek hangzik, mégis sokan elfelejtik, hogy védeni kell a szervezetünket ellene.

illetve hideg vízzel! Strandolásnál fürdés előtt felhevült testünket mindig hűtsük zuhanyal, a vízbe fokozatosan menjünk. A hirtelen hideg víz reflexes légzésmegállást okozhat!

A fizikai teljesítmény nyomán felléphet hősokk is. Az erős izzadás miatt felborulhat a szervezet sóháztartása, izom-, hasi görcs, láz, verejtékezés, bágyság, látászavar, légzési nehézség, szapora pulzus és hányinger is jelentkezhet. Ilyenkor fontos, hogy pótoljuk a kiizzadt nátriumot, káliumot, magnéziumot, kalciumot, és keressük fel az orvost!

A nyári hónapokban legalább napi 2 liter folyadékot fogyasszunk, de a mennyi-

segg testalkattól, hőmérséklettől függően 3-4 literre is nőhet. Ne csak csap-, hanem ásványvizet is igyunk, fogyasszunk teát, szénsavmentes üdítőt, de jó tesz a paradicsomlé, az aludtje, a kefir, a joghurt, a különböző levelek és zöldségek és gyümölcsök, az alkoholt kerülni el! A szervezet önhűtő funkcióját beindíthatjuk egy meleg levessal vagy egy forró teával! Mindig friss ételeket igyunk és kerülni a tojásos, húsos fogásokat!

Ne tartózkodjunk hosszabb ideig a napon, különben hőségütőt vagy napszúrás kaphatunk! Legyen velük kalap – extrém esetben fejünkön vizes kendő –, és hosszabb út esetén akár egy könnyen elő-

kapható esernyő. Ha valaki elájul, ne csak árnyékba húzzuk, de hűtsük is a testét, és hívjunk orvost.

Nyáron egyre többen fordulnak orvoshoz bőrkütyések, csalánkiütés és ekcéma miatt. Talán sokan nem tudják, de a problémát az eddig használt antibiotikumok és gyulladáscsökkentő krémek is okozhatják, néhányuk ugyanis fényre érzékeny.

Öltözködésben válasszunk inkább fehér pamut- és vászonruhákat. Hordjunk UV-védelemmel ellátott napszemüveget, mert az erős napsütés a szemünkben is kárt tehet. Használjunk bőrtípusunknak megfelelő fényvédő krémet.

A csecsemőket, kisgyermeket árnyékban levegőztessük, ne sétáltassunk a hőségben kisbabát. És a legfontosabb: sose hagyjunk gyermeket, állatokat zárt, szellőzés nélküli parkoló autóban!

Krasznai Éva

10 jel hogy beilleszkedtél az izraeli mindennapokba

Pettik Ági

Médiapartnerünk, az Izraelinfo nemrég összeállítást készített arról a tíz biztos jelről, amely tévedhetetlenül megmutatja, hogy az ember immár teljes otthonossággal mozog Izraelben. A magazin Facebook-oldalának olvasóit azonnal megihlette a lista, és a újabb jeleket gyűjtötték, saját tapasztalataikból merítve. Kiválogattuk a legjobbakat, íme a kibővített lista!

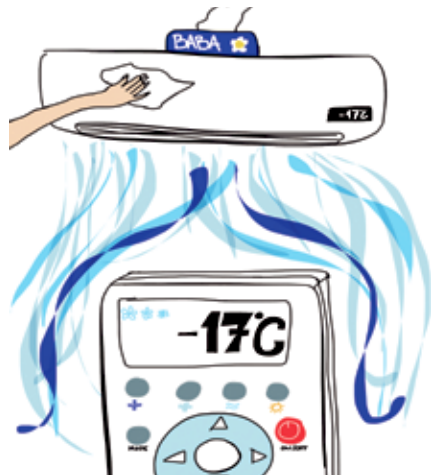
1. Amikor az ünnepi asztal egyszerű használatos terítőt és terítéket jelent.
2. Amikor a takarításhoz először a popsikendőt veszed elő.
3. Amikor a szeretteidet luflival várod a reptéren.
4. Amikor vécépapír-gurigát hordasz magadnál zsebkendő helyett.
5. Mikor a reklamálást is úgy kezded: „Hogy vagy?”
6. Mikor teljesen kiborulsz, hogy pár órát, vagy akár egy egész hetet várnod kell a CT vizsgálatra.
7. Mikor a kisestélyihez és túsarkúhoz nejlonszatyrot viselsz a karodon, amiben a strandpapucsot tartod, arra az esetre, ha elfáradt a lábad a magasban.
8. Amikor nem küldöd iskolába a gyereket, mert lehet, hogy havazni fog, vagy már második napja esik az eső.
9. Amikor kocsival mész tejért a sarki boltba.
10. Amikor a mazgánt (klíma) nyáron alacsonyabb hőfokra állítod, mint amilyen télen van, mikor fűteni kezdesz vele.

„Amikor a gyékény mindig a kocsicso-magtartójában van, mert hátha egy tengerpartnál állsz meg, és csobbansz egyet.” – Shiri Zsuzsa

„Amikor kezded megszokni, hogy a körforgalomba befele indexelnek, kihajtáskor nem.” – Selmec Judit

„Amikor külföldre mész, és mikor visszajössz, először azt meséled el, milyen volt a szálloda.” – Imelda Clay

„Amikor már te is megkérdezed a játszótéren a kétgyermekes anyukát: Na, és mikor jön a harmadik?” – Shiri Zsuzsa

„Amikor a buszra szállsz és nem érdekel, hogy van viszont, aki le akar szállni.” – Szabó Ilona

„Amikor a Szent István parkban a játszótéren a gyerekeid így üvöltönek utána: Imaaaaaa! (Anyuuuuu!), és a Jarkon parkban is...” – Politzer Maymon Krisztina

„Amikor a salátákkal kezded az étkezést, és a levessel fejezed be.” – Dar Sade

„Amikor már nem vitatkozol a hároméveseddel, aki azt a csokit akarja, mert tudod, ha ellentmondasz, akkor a boltos odaadja neki...” – Dar Sade

„Amikor a tengerparti zuhanynál két megdöbönt német turista arcát látva rájössz, hogy nem azért nem ők zuhanyoznak most, mert nem is akartak, hanem azért, mert a helyi tempóhoz akklimatizálódva, lassúságukat félreértve, te ugrottál a helyükbe.” – Fenyves Gabriella

„Amikor te is már sárgánál dudálsz az előtted állóra.” – Frank Péter

„Amikor először kimondod egy reménytelen helyzetben, hogy jihije beszeder. És a végén valahogy tényleg rendeződnek a dolgok.” – Shiri Zsuzsa

„Amikor külföldön odamész a ruhatárhoz a bilétáddal a kabátodért, mire a ruhatáros kisasszony felhívja a figyelmed a melletted húzódó mintegy 35 fős sorra, amit te észre sem vettél.” – Imelda Clay

„Amikor hűlyére röhögöd magad, mert a magyarországi nagymama rémülten telefonált, hogy a gyerekeid kirohantak az esőbe és boldogan ugrádoznak a pocsolyákban (nyáron), vagy rövidujjúban mentek ki hógolyózni (téli). Jóanyád legnagyobb megdöbbenésére azt mondod, hogy hagyja őket békibe.” – Dar Sade

„Amikor még le sem szállt a repülő, de te már levetted a csomagjaidat, és sorban állsz.” – Grosser Balázs

„Amikor a rega (várj!) mondván es mutatva is mindennapos dolog.” – Jávor Péter

A MAZSIHISZ programajánlatából:

Zsidó Kulturális Fesztivál
zsidokulturalisfesztival.hu

- DOHÁNY UTCAI ZSINAGÓGA
- GOLDMARK TEREM
- 3. BUDAPEST KLEZMER BAND – BUDAPEST BÁR
- 4. KONCZ ZSUZSA
- 5. NEMZETKÖZI KÁNTOR KONCERT
- 6. TRIO MIDNIGHT – SZAKCSI LAKATOS BÉLA – TONY LAKATOS
- 7. GERSHWIN EST – BUDAPEST JAZZ ORCHESTRA – BALÁZS JÁNOS
- 10. SABBATHSONG KLEZMER BAND ÉS A 100 TAGÚ CIGÁNYZENEKAR
- 14. RÉVÉSZ SÁNDOR: "ROCK AND ROLL KÖZLEGÉNYEK" AKUSZTIKUS KONCERT
- BETHLEN TÉRI ZSINAGÓGA
- HEGEDÚS GYULA UTCAI ZSINAGÓGA

Részletes program a www.zsidokulturalisfesztival.hu oldalon